

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. gruodžio 13 d.
(OR. en)

15899/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0401 (APP)

SOC 683
ANTIDISCRIM 119
GENDER 198
JAI 1661
FREMP 263

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPRez
gavimo data:	2022 m. gruodžio 8 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 689 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS DIREKTYVOS dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria panaikinami Direktyvos 2000/43/EB 13 straipsnis ir Direktyvos 2004/113/EB 12 straipsnis

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 689 final.

Priedama: COM(2022) 689 final

Briuselis, 2022 12 07
COM(2022) 689 final

2022/0401 (APP)

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria panaikinami Direktyvos 2000/43/EB 13 straipsnis ir Direktyvos 2004/113/EB 12 straipsnis

{SWD(2022) 386 final} - {SWD(2022) 387 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Lygybės įstaigos atlieka esminį vaidmenį ES kovos su diskriminacija sistemoje. Tai viešos organizacijos, kurios padeda diskriminacijos aukoms, stebi su diskriminacija susijusias problemas ir praneša apie jas, taip pat padeda didinti informuotumą apie žmonių teises ir lygybės vertę. Kol kas pagal ES teisę reikalaujama, kad lygybės įstaigos konkrečiose srityse kovotų su diskriminacija dėl rasinės ir etninės kilmės ir lyties. Nacionalinėje teisėje dažnai nustatoma platesnė kompetencija.

Šio pasiūlymo tikslas – lygybės įstaigoms nustatyti privalomus standartus dėl šių dalykų:

- a) vienodo požiūrio į asmenis nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės,
- b) vienodo požiūrio į asmenis nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinės veiklos srityje, ir
- c) vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo.

Komisija priėmė atskirą pasiūlymą¹ lygybės įstaigoms nustatyti privalomus standartus dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje, įskaitant savarankišką darbą (toliau – lygiagretus pasiūlymas). Kartu su lygiagrečiu pasiūlymu, šiuo pasiūlymu siekiama lygybės įstaigoms Europos Sąjungoje sukurti griežtesnę sistemą, siekiant skatinti vienodą požiūrį ir vienodas galimybes ir kovoti su diskriminacija bet kokių pagrindų ir visose srityse, nustatytose toliau nurodytose lygybės direktyvose.

Lygybės įstaigos pirmą kartą įsteigtos Rasinės lygybės direktyva (2000/43/EB)². Joms buvo pavesta skatinti vienodą požiūrį vykdant šias užduotis:

- teikiant nepriklausomą pagalbą diskriminacijos aukoms teikiant skundus dėl diskriminacijos,
- atliekant nepriklausomus diskriminacijos tyrimus,
- skelbiant nepriklausomas ataskaitas ir teikiant rekomendacijas su diskriminacija susijusiais klausimais.

Trimis paskesnėmis lygybės direktyvomis lygybės įstaigoms pavesta ta pati užduotis atitinkamose srityse: Lyčių lygybės direktyva prekių ir paslaugų srityje (2004/113/EB)³, Lyčių lygybės direktyva užimtumo srityje (2006/54/EB)⁴ ir Lyčių lygybės direktyva

¹ COM(2022) 688.

² 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).

³ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

⁴ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23).

savarankiško darbo srityje (2010/41/ES)⁵. Pastarosiose dviejose direktyvose įtraukta papildoma užduotis keistis informacija su atitinkamomis Europos įstaigomis.

Dviejose kitose lygybės direktyvose: Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvoje (2000/78/EB)⁶ ir Lyčių lygybės socialinės apsaugos srityje direktyvoje (79/7/EEB)⁷, lygybės įstaigoms skirtų nuostatų nėra. Tačiau praktiškai daug valstybių narių nusprendė nacionalinės teisės aktais pavesti lygybės įstaigoms rūpintis visais diskriminacijos pagrindais ir sritimis, kuriems taikomos abi direktyvos, o kartais ir daugiau⁸. Didžioji dauguma valstybių narių dabar yra įsteigusios „daugelio pagrindų“ lygybės įstaigas, sprendžiančias klausimus, susijusius su keliais diskriminacijos pagrindais ir sritimis, dažnai platesnėmis už tas, kuriose užtikrinama apsauga pagal ES teisę. Tačiau taip yra ne visose valstybėse narėse, o keliais atvejais⁹ lygybės įstaigos neapėmia net ir direktyvose 2000/78/EB ir 79/7/EEB nustatytų pagrindų ir sričių.

Esamos ES lygybės direktyvose nėra nuostatų dėl lygybės įstaigų faktinės struktūros ir veikimo, tik reikalaujama, kad jos turėtų tam tikrą būtinąją kompetenciją ir vykdydamos savo įgaliojimus veiktų nepriklausomai. Kadangi valstybėms narėms suteikta daug veiksmų laisvės įgyvendinant šias nuostatas, tarp lygybės įstaigų valstybėse narėse esama reikšmingų skirtumų, ypač susijusių su jų įgaliojimais, galiomis, vadovavimu, nepriklausomumu, ištekliais, prieinamumu ir veiksmingumu. Tai turi įtakos tam, kaip jos siekia savo tikslų pagal ES teisę. Nors skirtumus iš dalies lemia valstybių narių teisinių tradicijų ir teisinių sistemų įvairovė, ši padėtis taip pat atspindi skirtingą valstybių narių užmojų ir pažangos lygį siekiant direktyvų tikslų.

Siekdama užtikrinti, kad lygybės įstaigos galėtų išnaudoti visas savo galimybes, veiksmingai prisidėtų prie visų lygybės direktyvų vykdymo užtikrinimo ir padėtų diskriminacijos aukoms kreiptis į teismą, 2018 m. Komisija priėmė rekomendaciją dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų¹⁰. Visų pirma ja siekta spręsti problemas, kylančias dėl lygybės įstaigoms skirtų plačių ir neišsamių ES direktyvų nuostatų.

2021 m. Komisija paskelbė ataskaitą dėl Rasinės lygybės direktyvos ir Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos taikymo. Ataskaitoje apžvelgta, kaip įgyvendinama 2018 m. Komisijos rekomendacija, o prie jos pridėtas išsamesnis Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl lygybės įstaigų¹¹. Ataskaitoje pabrėžta, kad lygybės įstaigos tapo reikalingomis ir naudingomis institucijomis siekiant pokyčių asmenų, institucijų ir visos visuomenės lygmeniu.

Vis dėlto dauguma klausimų, kuriuos siekta spręsti rekomendacija, liko neišspręsti, o tai trukdė kai kurioms lygybės įstaigoms veiksmingai atlikti savo vaidmenį. Apsauga nuo

⁵ 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/41/ES dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/613/EEB (OL L 180, 2010 7 15, p. 1).

⁶ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

⁷ 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979 1 10, p. 24).

⁸ Kai kurių valstybių narių teisėje užtikrinama platesnė apsauga, susijusi su pagrindais ir sritimis, t. y. pilietybe, ekonomine padėtimi, lyties raiška ar net nebaigtiniu pagrindų sąrašu.

⁹ Žr. SWD(2021) 63 2.1.1 dalį, [Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Lygybės įstaigos ir Komisijos rekomendacijos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų įgyvendinimas \(europa.eu\)](#).

¹⁰ 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2018/951 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų (OL L 167, 2018 7 4, p. 28).

¹¹ 2021 m. kovo 19 d. SWD(2021) 63.

diskriminacijos, direktyvų vykdymo užtikrinimas, taip pat lygybės skatinimas ir plačiosios visuomenės bei nacionalinių institucijų informuotumo didinimas ES vis dar nevienodi. Tai rodo, kad rekomendacijos nepakako. Todėl Komisija įsipareigojo įvertinti poreikį iki 2022 m. pasiūlyti teisės aktų, kuriais būtų sustiprintas nacionalinių lygybės įstaigų vaidmuo.

Prie šio pasiūlymo pridedamame analizės dokumente pateikta retrospektyvinė analizė patvirtino šį vertinimą¹². Jame padaryta išvada, kad užmojis užtikrinti ES teisės aktų, kuriais kovojama su nevienodu požiūriu ir diskriminacija ir stiprinama jų prevencija, įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą nebuvo visiškai pasiektas. Diskriminacijos lygis vis dar aukštas, o nukentėjusių asmenų informuotumas apie jų teises tebėra menkas. Nemaža problema vis dar kyla dėl to, kad apie atitinkamus atvejus nepakankamai pranešama, o visuomenės informuotumas ir žinios apie diskriminaciją tebėra riboti. Daug lygybės įstaigų nėra tinkamai aprūpintos, t. y., neturi pakankamai galių ir išteklių veiksmingai padėti aukoms.

Europos Parlamentas ir Taryba išreiškė palaikymą, kad būtų priimta naujų taisyklių lygybės įstaigoms stiprinti. 2021 m. Europos Parlamentas paragino¹³ Komisiją pasiūlyti teisės aktų dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų, taip suteikiant joms didesnius įgaliojimus ir pakankamai išteklių vienodam požiūriui į žmones su negalia ir visiems prieinamos informacijos sklaidai užtikrinti. 2022 m. Taryba paragino¹⁴ valstybes nares remti tvirtas lygybės įstaigas, priimti teisės aktų sistemą, pagal kurią jos galėtų savo vaidmenį atlikti nepriklausomai, taip pat suteikti joms pakankamai išteklių, kad jos galėtų veiksmingai vykdyti savo užduotis. Be to, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pabrėžė, kad reikia labiau remti nacionalines lygybės ir žmogaus teisių įstaigas, ypač didinant jų nepriklausomumą ir didinant jų darbuotojų skaičių bei finansinius išteklius; ir pareiškė pritarantis Komisijos iniciatyvai dėl nacionalinių lygybės įstaigų veiksmingumo ir jų potencialo, įvairių vaidmenų ir pajėgumų plėtojimo¹⁵.

Todėl, kaip paskelbta jos 2022 m. darbo programoje¹⁶, Komisija siūlo privalomas taisykles lygybės įstaigų vaidmeniui ir nepriklausomumui stiprinti. Tai dalis Komisijos pastangų siekiant sukurti lygybės sąjungą visiems, kaip nustatyta 2019–2024 m. Komisijos politinėse gairėse.

Šios direktyvos tikslas – nustatyti lygybės įstaigoms taikomus standartus, susijusius su jų įgaliojimais, užduotimis, nepriklausomumu, struktūra, galiomis, prieinamumu ir ištekliais, siekiant užtikrinti, kad jos kartu su kitais subjektais galėtų:

- (a) veiksmingai padėti užtikrinti direktyvų 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB vykdymą;
- (b) veiksmingai padėti diskriminacijos aukoms kreiptis į teismą;
- (c) skatinti vienodą požiūrį ir užkirsti kelią diskriminacijai.

¹² SWD(2022) 386.

¹³ 2021 m. kovo 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, įgyvendinimo atsižvelgiant į Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (2020/2086(INI).

¹⁴ Tarybos išvados dėl kovos su rasizmu ir antisemitizmu (6406/1/22 REV 1).

¹⁵ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė savo iniciatyva dėl lygybės gerinimo ES, SOC/724-EESC-2022, priimta 2022 10 26.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2022_lt.

Šiuo pasiūlymu, kuris yra grindžiamas esamų direktyvų 2000/43/EB ir 2004/113/EB nuostatų dėl lygybės įstaigų esme, siekiama pakeisti tas nuostatas griežtesniu ir išsamesniu taisyklių rinkiniu. Naujosios taisyklės apima visas būtiniausias pareigas, kurios buvo numatytos abiejose direktyvose.

Šiuo pasiūlymu sustiprinama apsauga vienodo požiūrio ir nediskriminavimo srityje išplečiant lygybės įstaigų įgaliojimus, kad jie apimtų ir direktyvose 79/7/EEB ir 2000/78/EB nustatytus pagrindus ir sritis.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Šis pasiūlymas – kelių strategijų ir veiksmų planų, priimtų siekiant sukurti lygybės sąjungą, dalis: lyčių lygybės strategijos¹⁷, kovos su rasizmu plano¹⁸, romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginio plano¹⁹, LGBTIQ lygybės strategijos²⁰ ir žmonių su negalia teisių strategijos²¹. Tai buvo nurodyta ir kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategijoje²².

Visų pirma, ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginiame plane ir 2021 m. kovo 12 d. Tarybos rekomendacijoje dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo²³ numatyta lygybės įstaigas įtraukti į struktūras, sukurtas siekiant prižiūrėti nacionalinių romams skirtų strateginių planų įgyvendinimą, stebėseną ir peržiūrą.

Pagal Direktyvą 2006/54/EB įsteigtų lygybės įstaigų kompetencijai priklauso ir klausimai, kuriems taikoma Direktyva (ES) 2019/1158²⁴ dėl tėvų ir prižiūrėtinųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros. Pakeitus atitinkamas Direktyvos 2006/54/EB nuostatas, lygiagretus pasiūlymas taip pat bus taikomas lygybės įstaigoms kovojant su diskriminacija srityse, kurioms taikoma Direktyva (ES) 2019/1158.

Į siūlomą Vienodo požiūrio direktyvą²⁵ taip pat įtrauktas straipsnis dėl lygybės įstaigų. Prieš ją priimant, teisėkūros institucija turėtų apsvarstyti būtinybę į tą straipsnį įtraukti kryžminę nuorodą į šį pasiūlymą²⁶.

ES ir visos valstybės narės yra prisijungusios prie Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos, kurioje nustatyta pareiga drausti diskriminaciją dėl negalios ir žmonėms su negalia užtikrinti vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminacijos bet koku pagrindu.

¹⁷ COM(2020) 152 https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_lt.

¹⁸ COM(2020) 565 https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_en.

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_en.

²⁰ COM(2020) 698 https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en.

²¹ COM(2021) 101 <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=lt>.

²² COM(2021) 615 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_21_4990.

²³ 2021 m. kovo 12 d. Tarybos rekomendacija dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo 2021/C 93/01 (OL C 93, 2021 3 19, p. 1).

²⁴ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrėtinųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES (OL L 188, 2019 7 12, p. 79).

²⁵ 2008 m. liepos 2 d. pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas (COM(2008) 426).

²⁶ Arba į šią direktyvą, jeigu iki to laiko ji bus priimta.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Kitose ES teisinėse priemonėse numatytas konkretus lygybės įstaigų vaidmuo.

Laisvo judėjimo direktyva²⁷ kovojama su diskriminacija dėl pilietybės ir nepagrįstais ribojimais ar kliūtimis Sąjungos darbuotojams ir jų šeimos nariams naudotis laisvo judėjimo teise. Joje numatomos „įstaigos, kurios skatina, analizuoja, stebi ir remia vienodo požiūrio taikymą visiems Sąjungos darbuotojams ir jų šeimos nariams, nediskriminuojant dėl pilietybės ar netaikant nepagrįstų jų laisvo judėjimo teisės apribojimų ar kliūčių“ ir nurodoma, kad „tos įstaigos gali būti esamų įstaigų nacionaliniu lygiu, siekiančių panašių tikslų, dalis“. Dauguma valstybių narių nusprendė, kad lygybės įstaiga bus atsakinga už tokius diskriminacijos atvejus. Nors šis pasiūlymas neapima atitinkamų pagrindų ir sričių, horizontaliosios priemonės, kuriomis siekiama pagerinti lygybės įstaigų veikimą, taip pat gali turėti poveikio veikimui jų kompetencijos srityse pagal Laisvo judėjimo direktyvą.

Pasidalijamojo valdymo fondams taikomame Bendrųjų nuostatų reglamente²⁸ reikalaujama, kad valstybės narės įtrauktų lygybės įstaigas rengiant, įgyvendinant ir vertinant tokias programas, be kita ko, pakviestų jas dalyvauti stebėsenos komitetų veikloje.

Pagal Pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) taikymo ES stiprinimo strategiją²⁹ numatoma lygybės įstaigas įtraukti į mokymus apie Chartiją ir į bendradarbiavimą bei su Chartija susijusios veiklos koordinavimą su kitais susijusiais subjektais.

Pasiūlyme dėl Direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje³⁰ taip pat numatomas galimas lygybės įstaigų, įsteigtų pagal direktyvas 2004/113/EB, 2006/54/EB ir 2010/41/ES, vaidmuo. Pagal jį valstybėms narėms leidžiama lanksčiai įtraukti lygybės įstaigą ar kitą įstaigą, kad ji vykdytų siūlomoje direktyvoje nustatytas užduotis, susijusias su nepriklausoma pagalba ir konsultacijomis smurto prieš moteris ir smurto šeimoje aukoms, nepriklausomų ataskaitų skelbimu ir šios srities rekomendacijų teikimu, taip pat keitimusi informacija su atitinkamomis Europos įstaigomis.

Stiprinant pagalbą diskriminuojamiems asmenims ir grupėms, kad jie galėtų kreiptis į teismą visoje Europos Sąjungoje, šiuo pasiūlymu papildomi ES teisės aktai, jau priimti aukų teisių³¹ ir galimybių kreiptis į teismą srityse (dėl teisinės pagalbos³², alternatyvaus ginčų sprendimo

²⁷ Žr. 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis (OL L 128, 2014 4 30, p. 8), 4 straipsnį. SESV 19 straipsnyje nurodytiems diskriminacijos pagrindams ši direktyva netaikoma. Ji grindžiama SESV 46 straipsniu dėl laisvo darbuotojų judėjimo.

²⁸ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienuų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

²⁹ Komisijos komunikatas. Pagrindinių teisių chartijos taikymo ES stiprinimo strategija, COM(2020) 711.

³⁰ 2022 m. kovo 8 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje, COM(2022) 105.

³¹ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR (OL L 315, 2012 11 14, p. 57–73).

³² 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva 2003/8/EB, numatanti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles (OL L 26, 2003 1 31, p. 41–47).

mechanizmų³³ ir kolektyvinio teisių gynimo³⁴) ir siekiant kovoti su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo³⁵.

Lygybės įstaigos kartu su kontrolieriais ir nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis taip pat yra esminiai tvirtoje demokratijoje veikiančios stabdžių ir atsvarų sistemos komponentai. Mėginimai riboti jų veikimo erdvę gali kelti grėsmę teisei valstybei. 2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje pabrėžiama, kad šioms įstaigoms reikia struktūrinių nepriklausomumo garantijų ir pakankamų išteklių, kad jos dirbtų veiksmingai, be to, kai kurios iš šių įstaigų valstybėse narėse toliau patiria sunkumų³⁶.

Didinant lygybės įstaigų veiksmingumą, nepriklausomumą ir išteklius, šiuo pasiūlymu taip pat prisidedama stiprinant tų įstaigų indėlį į visas sritis, kuriose jos atlieka svarbų vaidmenį.

Šis pasiūlymas taip pat dera su Europos socialinių teisių ramsčiu³⁷, visų pirma jo antru ir trečiu principais dėl lyčių lygybės ir lygių galimybių.

Atsižvelgiant į tai, kad Sąjunga savo išorės politikoje skatina lygybę, šiuo pasiūlymu ji rodo pavyzdį skatindama lygybės įstaigas ir stiprindama jų nepriklausomumą. Be to, sustiprintos lygybės įstaigos bus naudingos ir ne ES piliečiams, kurie patiria diskriminaciją ES dėl pagrindų ir srityse, kuriems taikomos lygybės direktyvos.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Abiejų šios iniciatyvos lygiagrečių pasiūlymų tikslas – sustiprinti lygybės įstaigų vaidmenį ir nepriklausomumą pagal visas vienodo požiūrio srityje jau priimtas direktyvas: 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB, 2004/113/EB, 2006/54/EB ir 2010/41/ES. Kadangi šios direktyvos priimtos remiantis dviem skirtingais teisiniais pagrindais ir taikant dvi skirtingas priėmimo procedūras, šią iniciatyvą sudaro du iš esmės vienodi pasiūlymai pagal du skirtingus teisinius pagrindus.

Šis pasiūlymas grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 19 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatomas antrinės teisės aktų, kaip antai direktyvų, teisinis pagrindas imtis veiksmų kovojant su diskriminacija dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos. Konkrečiau, SESV 19 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, „(n)epažeisdama kitų Sutarčių nuostatų ir neviršydama Sąjungai jomis suteiktų įgaliojimų, Taryba sprendama pagal specialią teisėkūros procedūrą ir Europos Parlamentui pritarus, gali vieningai imtis atitinkamų veiksmų siekdama kovoti su diskriminacija dėl lyties,

³³ 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/52/EB dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų (OL L 136, 2008 5 24, p. 3–8).

³⁴ 2013 m. birželio 11 d. Komisijos rekomendacija dėl Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų teisių pažeidimo atvejais taikytinų valstybių narių įpareigojamųjų ir kompensacinių kolektyvinio teisių gynimo mechanizmų bendrųjų principų (OL L 201, 2013 7 26, p. 60–65) ir 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2020/1828 dėl atstovaujamojo ieškinių siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB (OL L 409, 2020 12 4, p. 1–27).

³⁵ 2022 m. balandžio 27 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2022/758 dėl žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo).

³⁶ [2022 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Europos Komisija \(europa.eu\).](#)

³⁷ [Socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimas, Europos socialinių teisių ramstis \(europa.eu\).](#)

rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos“.

Direktyvos 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB buvo priimtos vieningai, remiantis Europos bendrijos steigimo sutarties 13 straipsniu, kuris vėliau tapo SESV 19 straipsnio 1 dalimi.

Direktyva 79/7/EEB buvo priimta vieningai pagal Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 235 straipsnį, vadinamą „lankstumo sąlyga“³⁸, nes konkretaus teisinio pagrindo šiam teisėkūros veiksmui Sutartyje nebuvo numatyta. Toks teisinis pagrindas dabar nustatytas SESV 19 straipsnyje.

Lygiagretus pasiūlymas grindžiamas SESV 157 straipsnio 3 dalimi, kurioje nustatyta, kad „Europos Parlamentas ir Taryba, sprendami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, pasikonsultavę su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, imasi priemonių užtikrinti, kad būtų taikomas moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio užimtumo bei profesinės veiklos principas, taip pat vienodo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas“, ir kuri yra direktyvų 2006/54/EB ir 2010/41/ES teisinis pagrindas.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Lygybė ir nediskriminavimas yra pagrindinės ES vertybės, įtvirtintos Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje ir saugomos pagal Chartijos 21 ir 23 straipsnius. Jos turėtų būti tinkamai saugomos visoje ES.

Šia iniciatyva neįvedama naujos srities teisės aktų. Pagal ją peržiūrimi esami teisės aktai siekiant padidinti jų veiksmingumą. Jau bendrai sutariama, kad ES lygmens veiksmai šioje srityje reikalingi ir atitinka subsidiarumo principą.

Kaip paaiškinta pirmiau, problemoms, kurių lygybės įstaigoms kyla siekiant užtikrinti ES kovos su nevienodu požiūriu bei diskriminacija ir prevencijos gerinimo teisės aktų įgyvendinimą ir vykdymą, spręsti esamų teisėkūros priemonių nepakanka. Todėl apsaugos nuo diskriminacijos lygis ES nepakankamas ir nevienodas.

Išanalizavus padėtį prieš priimant lygybės įstaigoms skirtas nuostatas, aiškiai atsiskleidė ES intervencijos pridėtinė vertė³⁹. Kol ES lygybės direktyvose nebuvo nustatyta lygybės įstaigoms skirtų nuostatų, lygybės įstaigos veikė tik keliose valstybėse narėse.

Be to, iš 2021 m. Komisijos tarnybų darbinio dokumento dėl lygybės įstaigų ir prie šio pasiūlymo pridėdamo analizės dokumento aiškiai matyti, kad 2018 m. rekomendacijos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų poveikis buvo ribotas. Mažiau nei pusė valstybių narių pranešė, kad ėmėsi priemonių vykdydamos rekomendaciją, ir tik keturios valstybės narės⁴⁰ nurodė, kad rengia teisėkūros reformas.

Tai rodo, kad pakankama pažanga visose valstybėse narėse bus užtikrinta ir reikšmingi apsaugos nuo diskriminacijos lygio skirtumai ES bus sumažinti tik privaloma ES iniciatyva.

³⁸ 235 straipsniu Tarybai buvo leidžiama (vienbalsiai) priimti direktyvas, kai Bendrijos veiksmas atrodo reikalingas siekiant vieno iš Bendrijos tikslų, o Sutartimi nesuteikiama reikiamų konkrečių įgaliojimų.

³⁹ Šiame pasiūlyme nurodoma ES intervencija, arba ES sistema, aprėpia su lygybės įstaigomis susijusias lygybės direktyvų ir 2018 m. rekomendacijos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų nuostatas.

⁴⁰ PT, ES, MT, LT. Ispanija tuo metu priėmė naują teisės aktą (2022 m. liepos 12 d. *Ley 15/2022*).

Šiuo pasiūlymu nustatomi būtiniausi standartai, atsižvelgiant į valstybių narių teisinių tradicijų įvairovę ir visiškai paisant jų institucinio savarankiškumo. Juo valstybėms narėms leidžiama nustatyti aukštesnius standartus.

Lygybės įstaigų stiprinimas taip pat padės stiprinti ekonominę ir socialinę sanglaudą užtikrinant, kad žmonėms visose valstybėse narėse būtų garantuojama bendra būtiniausio lygio apsauga nuo diskriminacijos ir suteikiamos panašios teisės ginti savo teises, atsižvelgiant į valstybių narių sistemų įvairovę.

Bendri šios srities būtiniausi standartai svarbūs ir bendrosios rinkos veikimui. Atsižvelgiant į laisvą žmonių judėjimą, būtina visoje ES vienodai garantuoti pagrindinę teisę į nediskriminavimą, taip pat užtikrinti galimybę naudotis apsauga nuo diskriminacijos ir teisių gynimo mechanizmais visose valstybėse narėse.

- **Proporcingumo principas**

ES sutarties 5 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „[p]agal proporcingumo principą Sąjungos veiksmų turinys ir forma neviršija to, kas būtina siekiant Sutarčių tikslų“.

Esamomis nuostatomis dėl lygybės įstaigų ir 2018 m. rekomendacija tikslas įgyvendinti ES teisės aktus, kuriais kovojama su nevienodu požiūriu ir diskriminacija ir stiprinama jų prevencija, ir užtikrinti tokių teisės aktų vykdymą nėra iki galo pasiektas. Tai lėmė valstybėms narėms suteikta didelė laisvė savo nuožiūra taikyti direktyvų nuostatas dėl lygybės įstaigų, tokių nuostatų nebuvimas direktyvose 79/7/EEB ir 2000/78/EB ir neprivalomas rekomendacijos pobūdis.

Siekiant užtikrinti žmonių pagrindinę teisę į nediskriminavimą, švelnios priemonės buvo nepakankamai veiksmingos. Siūloma iniciatyva nustatomi būtiniausi standartai, kuriuos valstybės narės turės taikyti. Numatoma, kad tie būtiniausi standartai gerokai padidins apsaugos nuo diskriminacijos lygį, o tai turės reikšmingo teigiamo poveikio nuo diskriminacijos nukentėjusių (ar galinčių nukentėti) asmenų padėčiai.

Nustatant būtiniausius standartus, pasiūlyme visapusiškai paisoma valstybių narių kompetencijos ir procedūrinio savarankiškumo⁴¹ ir paliekama galimybė savo nuožiūra nuspręsti, kaip įgyvendinti siūlomas priemones, ir nustatyti lygybės įstaigoms veikti palankesnius standartus.

- **Priemonės pasirinkimas**

Kaip teisinę priemonę pasirinkus direktyvą galima sustiprinti lygybės įstaigas ir užtikrinti bendrus būtiniausius standartus kartu leidžiant valstybėms narėms savo nuožiūra nuspręsti, kaip įgyvendinti naujuosius reikalavimus atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes. Toks požiūris dera su pradine ES intervencijos forma šioje srityje, tačiau kartu taip sprendžiamos esamos problemos.

Pagal šį pasiūlymą esamos direktyvų 2000/43/EB ir 2004/113/EB nuostatos dėl lygybės įstaigų bus panaikintos. Nauja direktyva bus skirta lygybės įstaigoms ir sutelks visas jų veiksmingam darbui aktualias nuostatas, susijusias su pagrindais ir sritimis, kuriems taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Panaikinus esamas nuostatas

⁴¹ Daug priemonių turi būti įgyvendinamos laikantis nacionalinės teisės, o tam tikrų priemonių nesiūloma paisant valstybių narių procedūrinio savarankiškumo – pvz., nereikalaujama nustatyti, kad lygybės įstaigos galėtų priimti privalomus sprendimus.

taip pat bus galima aiškiau išdėstyti ir papildyti esamą lygybės įstaigų užduočių sąrašą, pvz., tiesiogiai įtraukti nuostatą dėl prevencijos ir skatinimo veiklos, kuri esamose nuostatose buvo nurodyta nepakankamai aiškiai.

3. TIRIAMŪJŲ DUOMENŲ RINKIMAS, ANALIZĖ IR KONSULTACIJOS SU SUINTERESUOTAISIAIS SUBJEKTAIS

• Tiriamųjų duomenų rinkimas ir analizė

Komisija sudarė sutartį dėl tyrimo, kuriuo būtų remiamasi rengiant retrospektyvinės ir perspektyvinės analizės dokumentą, siekiant pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl lygybės įstaigoms taikomų privalomų standartų. Analizės dokumentas pridodamas ir prie šio pasiūlymo, ir prie lygiagretaus pasiūlymo, susijusio su vienodu požiūriu į moteris ir vyrus ir vienodomis jų galimybėmis užimtumo ir profesinės veiklos srityje, įskaitant savarankišką darbą. Jame pateikiama esamų ES nuostatų dėl lygybės įstaigų retrospektyvinė analizė ir galimos tolesnės ES intervencijos perspektyvinė analizė.

Išsamus įvertinimas ir poveikio vertinimas neatliktas dėl šių priežasčių:

(1) proporcingumo – riboto ES intervencijos masto:

pasiūlymai skirti tik lygybės įstaigoms, kurioms taikomas vienas keturių lygybės direktyvų straipsnis (ir kurios nėra įtrauktos į kitas dvi lygybės direktyvas). Minėtasis straipsnis tose keturiuose direktyvose beveik vienodas. Kitos direktyvų nuostatos pasiūlymais nekeičiamos. Pasiūlymai taip pat grindžiami galiojančia 2018 m. Komisijos rekomendacija dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų, kurios vertinimas atliktas 2021 m. Todėl nuspręsta, kad išsamiai įvertinti atitinkamas direktyvas visa apimtimi nėra nei proporcinga, nei būtina;

(2) galimybių supaprastinti nebuvimo:

iš retrospektyvinės analizės matyti, kad galiojančios lygybės direktyvų nuostatos dėl lygybės įstaigų yra pernelyg siauros ir nekonkrečios. Jas supaprastinti galimybių nėra. Atsiliepimuose apie 2018 m. rekomendacijos įgyvendinimą būtinybė supaprastinti nuostatas ar sumažinti administracinę naštą niekada nebuvo nurodyta;

(3) sunkumo įvertinti poveikį:

lygybės ir nediskriminavimo srityje ekonominį, socialinį poveikį ir poveikį aplinkai kiekybiškai ir pinigais įvertinti sunku, o duomenų prieinamumas ribotas. Lygybės įstaigų veiklos, pvz., pagalbos diskriminacijos aukoms, prevencijos arba vienodo požiūrio skatinimo apskritai, socialinio poveikio negalima kiekybiškai įvertinti nesant išsamių lygybės duomenų. Šis pasiūlymas padės spręsti šią problemą, nes bus reikalaujama, kad lygybės įstaigos rinktų duomenis apie savo veiklą vykdydamos tyrimus, taip pat joms bus suteikiama galimybė koordinuoti kitų viešųjų ar privačių subjektų vykdomą lygybės duomenų rinkimą.

Retrospektyvinė galiojančių teisės aktų analizė

Atliekant retrospektyvinę analizę nagrinėtas lygybės direktyvose ir 2018 m. rekomendacijoje⁴² išdėstytų ES nuostatų dėl lygybės įstaigų veiksmingumas, efektyvumas, suderinamumas, ES pridėtinė vertė ir aktualumas.

Atsižvelgiant į pažangą kovojant su diskriminacija ir užkertant jai kelią, įvertinta, kad esamos lygybės įstaigų ES sistemos veiksmingumas ribotas. Tam tikra pažanga padaryta, ypač valstybėse narėse, kuriose prieš ES intervenciją lygybės įstaigų nebuvo. Tačiau

⁴² Toliau – ES sistema arba ES intervencija.

pageidaujamas poveikis⁴³ pasiektas ne iki galo. Analizė parodė, kad diskriminacijos lygis vis dar aukštas, o nukentėjusių asmenų informuotumas apie jų teises tebėra menkas. Nemaža problema vis dar kyla dėl to, kad apie atitinkamus atvejus nepakankamai pranešama, o visuomenės informuotumas ir žinios apie diskriminaciją tebėra riboti. Daug lygybės įstaigų nėra tinkamai aprūpintos, t. y., neturi pakankamai galių ir išteklių veiksmingai padėti aukoms.

Atsižvelgiant į lygybės įstaigų galimybes kovoti su diskriminacija ir užkirsti jai kelią, įvertinta, kad esamos lygybės įstaigų ES sistemos veiksmingumas ribotas, o atsižvelgiant į sąnaudas ir naudą, nustatyta, kad ši sistema nepakankamai išsami, daugiausia dėl riboto duomenų prieinamumo. Retrospektyvinė analizė parodė, kad direktyvomis nustatyta esama ES sistema yra pernelyg bendro pobūdžio, taikoma per siaurai ir neturi poveikio lygybės įstaigų struktūrai, veiksmingumui ar ištekliams. Priėmus išsamesnę 2018 m. rekomendaciją padėtis nepagerėjo, nes ši rekomendacija neprivaloma. Retrospektyvinė analizė parodė, kad lygybės įstaigų ištekliai šiomis aplinkybėmis yra nemaža problema, nes valstybėse narėse jie labai skiriasi ir daugumai lygybės įstaigų jų nepakanka visoms jų užduotims veiksmingai vykdyti.

Esamos ES sistemos suderinamumas visais lygmenimis apskritai įvertintas gerai. Analizė parodė, kad suderinamumas su Sutartimis ir Chartija yra labai geras, nes ES sistema siekiama stiprinti lygybę ir užtikrinti nediskriminavimą, o tai yra vienos iš ES esminių vertybių. Lygybė taip pat yra viena iš pagrindinių teisių, saugomų pagal Chartiją. Nors tarptautinės priemonės, kaip antai Jungtinių Tautų principai, susiję su nacionalinių žmogaus teisių institucijų statusu⁴⁴, (vadinamieji Paryžiaus principai) ir Europos Tarybos Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) rekomendacija Nr. 2⁴⁵, dėl kitokio teisinio pobūdžio yra išsamesnės, iš esmės šios įvairios priemonės dera tarpusavyje.

ES pridėtinės vertės kūrimas įvertintas gerai. Analizė parodė, kad tuo metu, kai buvo priimta Direktyva 2000/43/EB, tik maždaug pusė iš tuo metu buvusių 15 ES valstybių narių turėjo ribotų įgaliojimų lygybės įstaigą, o iš kitų 12 ES valstybių narių prieš stojimo procesą lygybės įstaigą turėjo tik viena. Suinteresuotieji subjektai, su kuriais konsultuotasi tuo metu atliekant tyrimą, patvirtino, kad jei ES nebūtų ėmusis veiksmų, visose valstybėse narėse lygybės įstaigos nebūtų įsteigtos. Tai, kad valstybėse narėse diskriminacijos lygis⁴⁶ tebėra aukštas, rodo, kad ES lygmens veiksmų vis dar reikia. Tačiau jie turėtų būti išsamesni ir konkretesni nei dabartinė teisinė sistema, kad būtų daugiau teisinio aiškumo dėl priemonių, kurias turi įgyvendinti valstybės narės.

Pradinių ES sistemos tikslų aktualumas atsižvelgiant į pirminius ir dabartinius poreikius įvertintas gerai. Tačiau nuspręsta, kad pradinė lygybės įstaigų teisinė sistema yra pernelyg siaura ir nekonkreči. Tokiam požiūriui iš esmės pritaria visi suinteresuotieji subjektai, ypač lygybės įstaigos, pilietinės visuomenės organizacijos ir valstybės narės. Analizė parodė, kad absoliučiai palaikoma galimybė imtis papildomų veiksmų siekiant išspręsti pirmiau nurodytas

⁴³ Buvo numatomas toks esminis poveikis: i) veiksmingas ES teisės aktų dėl vienodo požiūrio ir nediskriminavimo įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas; ii) diskriminacijos ir nevienodo požiūrio lygio sumažėjimas ir iii) geresnė prevencija bei didesnis informuotumas.

⁴⁴ <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/principles-relating-to-the-status-of-national-institutions-paris-principles/>.

⁴⁵ <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.2#:~:text=ECRI%20General%20Policy%20Recommendation%20N%C2%B02%20revised%20on%20Equality,and%20combating%20discrimination%20and%20intolerance.>

⁴⁶ Žr. analizės dokumento 5 priedo 3 skyrių, kuriame pateikiami išsamūs 2019 m. „Eurobarometro“ duomenys.

problemas⁴⁷ ir užtikrinti, kad lygybės įstaigos turėtų išteklių nediskriminavimo srityje kylantiems naujiems iššūkiams įveikti, pvz., susijusiems su automatinių sistemų naudojimu, kurie vystantis technologijoms tampa vis dažnesni ir rimtesni.

Atsižvelgiant į visa tai, nustatyta tam tikrų dalykų, iš kurių reikėtų pasimokyti, kaip nurodyta toliau. Dėl esamų nuostatų dėl lygybės įstaigų nekonkretumo lygybės įstaigoms valstybėse narėse kyla tam tikrų problemų, kaip paaiškinta toliau. Nors 2018 m. rekomendacija siekta spręsti tas problemas, būdama neprivaloma ji turėjo tik ribotą poveikį, todėl toms problemoms veiksmingiau spręsti siūloma privaloma teisinė priemonė.

Ištekliai ir nepriklausomumas

Analizė parodė, kad išteklių trūkumas yra nuolatinė problema, gerokai varžanti lygybės įstaigų veiklą. Be to, veiksmingai vykdyti užduotis ir siekti tikslų lygybės įstaigoms trukdo nepriklausomumo trūkumas.

Pagalba aukoms

Aukoms teikiama pagalba ir tuo tikslu lygybės įstaigoms suteikti įgaliojimai valstybėse narėse gerokai skiriasi. Siekiant užtikrinti būtiniausio lygio pagrindinės teisės į nediskriminavimą apsaugą, šioje srityje praverstų konkretnės bendros taisyklės. Šiuo atžvilgiu ypač svarbūs bylinėjimosi įgaliojimai. Kad būtų galima padėti visoms diskriminacijos aukoms, taip pat svarbu užtikrinti, kad lygybės įstaigos visoms diskriminacijos aukoms būtų prieinamos be kliūčių.

Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvoje ir Lyčių lygybės direktyvoje socialinės apsaugos srityje šiuo metu lygybės įstaigoms skirtų nuostatų nėra. Tačiau retrospektyvinė analizė parodė, kad diskriminacijos tais pagrindais ir tose srityse, kuriems taikomos tos direktyvos, lygis valstybėse narėse vis dar aukštas.

Žinios apie diskriminaciją

Retrospektyvinė analizė rodo, kad lygybės įstaigos atlieka nepriklausomus tyrimus, vykdo apklausas ir skelbia ataskaitas labai skirtingu reguliarumu. Tai pasakytina ir apie pirminių bei antrinių duomenų apie lygybę rinkimą. Atsižvelgiant į tai, kad informuotumo ir žinių apie diskriminaciją vis dar nepakanka, šioje srityje reikia aiškesnių taisyklių.

Bendradarbiavimas

Lygybės įstaigų bendradarbiavimo ir keitimosi informacija tarpusavyje ir su atitinkamomis nacionalinėmis, Europos ir tarptautinėmis institucijomis ar įstaigomis mastas valstybėse narėse skiriasi. Siekiant dalintis žiniomis ir kurti sinergiją, tokie mainai visgi būtų naudingi.

Perspektyvinė galimų naujų ES veiksmų analizė

Iš politikos galimybių, pagal kurias būtų galima imtis naujų ES veiksmų, su teisėkūra nesusijusios galimybės jau išbandytos, bet visų numatytų rezultatų nedavė. Su teisėkūra nesusijusios intervencijos, be kita ko, buvo šios:

- (a) sukurtas Komisijos finansuojamas aktyvus lygybės įstaigų tinklas („Equinet“),
- (b) pateikta neprivaloma 2018 m. Komisijos rekomendacija,
- (c) keistasi geriausios patirties pavyzdžiais,
- (d) pagal Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programą teiktas tiesioginis finansavimas.

⁴⁷ Visų pirma didžioji dauguma (97,2 proc.) viešų konsultacijų respondentų mano, kad įsteigti stiprias ir veiksmingas lygybės įstaigas yra svarbu, – žr. [„Lygių galimybių įstaigos. Privalomi standartai“ \(europa.eu\)](http://europa.eu).

Nors visos šios priemonės turėjo teigiamą poveikį ir bus taikomos ateityje, rekomendacija, būdama neprivaloma, įgyvendinta tik iš dalies.

Todėl be *status quo* nagrinėta vienintelė politikos galimybė – priimti naujų teisės aktų. Į naujuosius teisės aktus įtrauktinų priemonių tipas nagrinėtas dėl kiekvienos politikos priemonės atskirai, kaip išsamiau paaiškinta toliau.

ES intervencijos tikslus galima suskirstyti į grupes pagal tris pagrindinius lygybės įstaigų tikslus:

- padėti užtikrinti šešių lygybės direktyvų vykdymą;
- veiksmingai padėti diskriminacijos aukoms kreiptis į teismą;
- skatinti vienodą požiūrį ir užkirsti kelią diskriminacijai.

Atlikus analizę nustatytas 21 tikslas pirmiau išdėstytoms problemoms spręsti. Siekiant šių tikslų, nustatyti trys esminiai konkretūs pamatiniai veiksniai, t. y. užtikrinti, kad:

- lygybės įstaigoms nebūtų daroma įtaka iš išorės, taigi jos galėtų visas savo užduotis vykdyti nepriklausomai;
- lygybės įstaigos turėtų reikiamų išteklių visoms savo užduotims vykdyti;
- jeigu lygybės įstaiga yra įvairių įgaliojimų turinčios įstaigos dalis, būtų nustatyta atitinkama vidinė struktūra (vadinamoji užkarda), kuria būtų užtikrinamas pakankamas nepriklausomumas, galimybė susitelkti į įgaliojimą užtikrinti lygybę ir šiam įgaliojimui vykdyti reikalingi ištekliai.

Toliau nagrinėti atrinkta 11 teminių blokų⁴⁸ sudarančių 48 priemonių, kurias būtų galima įtraukti į teisės aktą siekiant pirmiau nurodytų tikslų.

Analizės dokumente siūlomos priemonės nagrinėtos remiantis penkiais kriterijais: veiksmingumo⁴⁹, efektyvumo⁵⁰, suderinamumo⁵¹, ES pridėtinės vertės⁵² ir aktualumo⁵³. Pagal ES pridėtinės vertės, aktualumo ir suderinamumo kriterijus buvo vertinama visa siūloma teisėkūros iniciatyva, o pagal veiksmingumo ir efektyvumo kriterijus – kiekvienas teminis blokas, atsižvelgiant į atskiras priemones. Kai kurių priemonių visapusiškai įvertinti buvo neįmanoma dėl riboto duomenų prieinamumo ar metodinių apribojimų. Tai ypač pasakytina apie efektyvumą.

Tyrime padaryta išvada, kad, paisant subsidarumo ir proporcingumo principų, tinkamas atsakas būtų naujos direktyvos. 44 nustatytos priemonės paliktos ir įtrauktos į pasiūlymus.

⁴⁸ Įgaliojimai, galios, prieiga, bendradarbiavimas, tyrimai, duomenų rinkimas, stebėseną, vykdymo užtikrinimas, nepriklausomumas, ištekliai ir struktūra.

⁴⁹ Analizuojant veiksmingumą atsižvelgiama į tai, koku mastu siūloma priemonė, kaip numatoma, prisidės prie pažangos siekiant intervencijos pagrindime nurodytų tikslų.

⁵⁰ Analizuojant efektyvumą vertinamas įgyvendinant siūlomą priemonę naudotinų išteklių ir pokyčių, kuriuos, kaip numatoma, ji sukels, santykis.

⁵¹ Analizuojant suderinamumą pirmiausia siekiama nustatyti, kaip darniai siūloma priemonė, kaip numatoma, veiks kartu su kitomis ES, tarptautinėmis ir nacionalinėmis priemonėmis.

⁵² Atliekant ES pridėtinės vertės analizę siekiama nustatyti siūlomos priemonės sukelsimus pokyčius, kurių nebūtų galima pagrįstai tikėtis vien suinteresuotųjų subjektų pastangomis arba visai nesiimant veiksmų.

⁵³ Analizuojant aktualumą vertinama, ar siūloma priemonė tinkamai tenkinami poreikiai.

Nedidelė dalis valstybių narių savo lygybės įstaigoms jau suteikia gana išsamų išteklių ir galių rinkinį, tačiau dauguma kitų valstybių narių minėtuosius tikslus pasiekusios tik iš dalies. Todėl būtinybė prisitaikyti prie naujų ES taisyklių ir tokio prisitaikymo mastas dėl kiekvienos politikos priemonės skirtųsi atsižvelgiant į kiekvienoje valstybėje narėje susiklosčiusią padėtį, susijusią su jų lygybės įstaigos (ar įstaigų) ypatybėmis⁵⁴.

Kiti tiriamieji duomenys ir analizė

Komisija taip pat panaudojo informaciją, surinktą rengiant 2021 m. kovo 19 d. paskelbtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą dėl Komisijos rekomendacijos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų įgyvendinimo⁵⁵. Į jį buvo įtraukti gauti atsiliepimai, taip pat informacija, anksčiau gauta iš valstybių narių, Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklo („Equinet“), ES pagrindinių teisių agentūros (FRA), Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI), lygybės įstaigų, pilietinės visuomenės ir Europos lyčių lygybės ir nediskriminavimo teisės ekspertų tinklo. Jis taip pat grindžiamas gerosios patirties pavyzdžiais, kuriais buvo keičiamasi 2019 m. birželio mėn. Komisijos ir Švedijos vyriausybės kartu surengtame Keitimosi gerąja patirtimi seminare.

Rinkdama įrodymus, naudojamus analizės dokumentui pagrįsti, Komisija rėmėsi Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) ir Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklo teikiamais papildomais esamais šaltiniais.

Galiausiai Komisija atsižvelgė į išvadas, padarytas tyrime dėl galimų spragų užtikrinant teisinę apsaugą nuo diskriminacijos dėl rasinės ar etninės kilmės, atliktame pagal kovos su rasizmu planą. Tyrime buvo nagrinėjamos galimos Rasinės lygybės direktyvoje nustatytų apsaugos mechanizmų spragos, be kita ko, susijusios su lygybės įstaigų vaidmeniu.

Tyrime patvirtinta, kad lygybės įstaigos laikomos (labai) svarbiu apsaugos mechanizmu kovojant su diskriminacija. Vykdam šį tyrimą atliktos tikslinės apklausos respondentai patvirtino šią išvadą. Nustatyta, kad lygybės įstaigos – atsižvelgiant į jų kompetenciją, ypač jei ji būtų sustiprinta, – galėtų padidinti kitų apsaugos mechanizmų veiksmingumą. Greta lygybės įstaigų vaidmens, apsaugos mechanizmai, kuriais gali būti prisidedama prie diskriminacijos prevencijos ir apsaugos nuo jos, apima nuostatas dėl teisių gynimo ir viktimizacijos, sankcijų, pozityvių veiksmų ir dialogo. Tyrime nustatyta galimų spragų, susijusių su šiais esamais mechanizmais (pvz., sankcijomis, teisių gynimu) ir mechanizmais ir (arba) priemonėmis, kurie gali sudaryti sąlygas kovojant su diskriminacija taikyti labiau proaktyvius ir (arba) prevencinius metodus (pvz., nacionaliniais veiksmų planais, lygybės užtikrinimo pareigomis, lygybės duomenų rinkimu). Jame rekomenduota išplėsti lygybės įstaigų vaidmenį, susijusį su:

- (a) informavimu, informuotumo didinimu, rekomendacijų teikimu ir mokymu;
- (b) teisių gynimu, įskaitant tyrimo ir bylinėjimosi įgaliojimus, alternatyviu ginčų sprendimu ir sankcijomis;
- (c) lygybės duomenų naudojimu;
- (d) dialogu ir bendradarbiavimu;

⁵⁴ Daugiau informacijos apie padėtį kiekvienoje valstybėje narėje pateikiama analizės dokumento 4 priede.

⁵⁵ SWD(2021) 63 *final*.

(e) pozityviais veiksmais ir (arba) pareigomis užtikrinti lygybę⁵⁶.

- **Konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais**

Rengiant šią teisėkūros iniciatyvą vykdyta nemažai konsultacijų. Suinteresuotieji subjektai tvirtai remia šios srities naujas ES priemones.

Viešose konsultacijose iš viso dalyvavo 182 respondentai. Rangovas apklausė maždaug 100 asmenų ir gavo 84 atsakymus specialiose internetinėse apklausose. Iš viso 239 suinteresuotieji subjektai dalyvavo trijuose praktiniuose seminaruose ir galutinėje konferencijoje, kur dalijosi mintimis pagrindinėmis temomis ir dėl galimų priemonių. Tuo pat metu Komisija surengė keturis susitikimus, siekdama informuoti valstybių narių atstovus ir su jais pasikonsultuoti. Taip pat reguliariai vyko suinteresuotųjų subjektų pristatymai.

Ši veikla buvo skirta labai įvairiems suinteresuotiesiems subjektams, siekiant visus juos apklausti ir surinkti jų atsiliepimus bei nuomones. Be kita ko, konsultuotasi su šiais suinteresuotaisiais subjektais: visomis lygybės įstaigomis, „Equinet“, FRA ir EIGE, visų valstybių narių ministerijų lygmens atstovais, pagrindiniais kovos su diskriminacija srities akademinės bendruomenės atstovais ir ekspertais, pilietinės visuomenės organizacijomis, socialiniais partneriais, įskaitant ES lygmens darbdavių atstovus, taip pat ES gyventojais (Sąjungos ir trečiųjų šalių piliečiais).

2022 m. gegužės 24 d. Komisijos narė H. Dalli su jaunais lygybės srities aktyvistais surengė Jaunimo politikos dialogą, pavadintą „Mums visiems dirbančios lygybės įstaigos“. Tai buvo 2022 m. Europos jaunimo metų programos dalis, o juo siekta dar labiau išplėsti prieš teikiant šį pasiūlymą vykdomą konsultacijų veiklą. Dalyviai patvirtino, kad nedaug jaunuolių kreiptųsi į lygybės įstaigą, jeigu jų teisės būtų pažeistos. Jie pabrėžė būtinybę stiprinti lygybės įstaigų ir jaunimo organizacijų bendradarbiavimą, be kita ko, vietos lygmeniu.

Konsultacijose pasiūlymas priimti naujų ES taisyklių nurodytiems klausimams spręsti buvo beveik visuotinai palaikomas. Pavyzdžiui, 97,2 proc. viešų konsultacijų respondentų manė, kad įsteigti stiprias ir veiksmingas lygybės įstaigas yra (labai) svarbu. Suinteresuotieji subjektai palankiai vertino ES taisykles dėl:

- nepriklausomumo (įskaitant skaidrią ir kompetencija grindžiamą vadovų atranką, taip pat biudžeto nepriklausomumą);
- pakankamų išteklių (žmogiškųjų išteklių, finansinių išteklių ir tinkamų patalpų);
- taikymo visiems diskriminacijos pagrindams ir sritims, kuriems taikomos lygybės direktyvos;
- galimybės lengvai pateikti skundus ir prieinamumo;
- visoms lygybės įstaigoms suteiktinų bylinėjimosi ir tyrimo įgaliojimų;
- lygybės įstaigų privalomų sprendimų vykdymo užtikrinimo ir galimybės skirti sankcijas;
- plačiosios visuomenės ir grupių, kurioms gresia diskriminacija, informuotumo apie lygybės įstaigų egzistavimą didinimo;

⁵⁶ Pareiga užtikrinti lygybę – viešųjų ir (arba) privačių subjektų pareiga atsižvelgti ar apsvarstyti, kaip jų politika ar sprendimai paveiks žmones, saugomus pagal vienodo požiūrio teisės aktus.

- lygybės skatinimo ir diskriminacijos prevencijos;
- lygybės įstaigų vykdomo jų veiklos duomenų rinkimo ir galimybės naudotis kitų viešųjų ir privačių subjektų renkama lygybės duomenimis ataskaitoms reguliariai rengti;
- veiklos koordinavimo ir bendradarbiavimo su valdžios institucijomis, suinteresuotaisiais subjektais (pvz., pilietinės visuomenės organizacijomis ir socialiniais partneriais) ir tarptautinėmis ir (arba) ES įstaigomis.

Suinteresuotieji subjektai palaikė plačiausio užmojo sprendimus minėtose srityse. Anot didžiosios daugumos suinteresuotųjų subjektų, pagal būsimus teisės aktus valstybės narės turėtų būti atsakingos už tai, kad būtų sudarytos sąlygos, kuriomis lygybės įstaigos galėtų visapusiškai atlikti savo vaidmenį, nes lygybės įstaigos negali veiksmingai siekti savo tikslų neturėdamos tinkamų priemonių ir galių.

Kartu jie pabrėžė, kad priimant lygybės įstaigoms skirtus griežtesnius privalomus būtiniausius standartus reikėtų atsižvelgti į valstybių narių teisinių tradicijų įvairovę ir paisyti jų institucinio savarankiškumo. Pabrėžta, kad šiuo atžvilgiu svarbūs šie elementai:

- įgaliojimai priimti privalomus sprendimus (kvaziteisminė funkcija) neturėtų būti suteikiami visoms lygybės įstaigoms – valstybės narės turėtų turėti galimybę nuspręsti, ar suteikti lygybės įstaigoms įgaliojimus priimti privalomus sprendimus, ir nustatyti, kaip geriausia užtikrinti jų veiksmingumą;
- šiuo etapu nereikėtų nustatyti centralizuotos lygybės įstaigų tarpusavio vertinimu grindžiamos akreditacijos sistemos – Komisijai pagal rodiklių sąrašą vykdant reguliarią stebėseną turėtų būti sudaromos sąlygos įvertinti, koku mastu valstybės narės pasiekė iniciatyvos tikslus ir įvykdė jos reikalavimus;
- siekiant užtikrinti, kad lygybės įstaigų teikiamomis paslaugomis galėtų naudotis visi galintys nukentėti asmenys, svarbus tam tikras lankstumas, susijęs su fiziniu lygybės įstaigų buvimu visoje valstybių narių nacionalinėje teritorijoje (pvz., valstybės narės turėtų galėti laisvai savo nuožiūra organizuoti tokį buvimą, pvz., sukurdamos pastovų biurų tinklą, rengdamos reguliarius apsilankymus vietoje (mobiliuosius biurus) ar bendradarbiaudamos su pilietinės visuomenės organizacijomis);
- valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigos turėtų tinkamus įgaliojimus, sąlygas ir priemones savo užduotims vykdyti, ir nenurodinėti, kaip jas vykdyti kiekvienu konkrečiu atveju (pvz., jos turėtų įgaliojimus veikti teisme, tačiau neprivalėtų to daryti).

Šiame pasiūlyme visi šie aspektai apsvarstyti ir į juos atsižvelgta.

- **Pagrindinės teisės**

Šio pasiūlymo tikslai atitinka Chartijos tikslą ir padeda taikyti Chartiją, ypač 21 straipsnį, kuriuo draudžiama diskriminacija bet koku pagrindu, pvz., dėl asmens lyties, rasės, etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, taip pat 23 straipsnį, kuriame nustatyta, kad „[v]isose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą“. 26 straipsnyje pripažįstama žmonių su negalia teisė naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą, socialinį bei profesinį integravimą ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Iniciatyva papildomų išlaidų Europos Komisijai ir jos agentūroms nesukuriama. Šios direktyvos įgyvendinimo stebėsenai remti FRA ir EIGE rinks ir analizuos susijusius duomenis. Šio tipo užduotis jau atitinka esamus FRA⁵⁷ ir EIGE⁵⁸ įgaliojimus ir gali būti vykdoma neskiriant papildomų išteklių.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Valstybės narės turi šią direktyvą į nacionalinę teisę perkelti per 18 mėnesių nuo jos įsigaliojimo ir pranešti Komisijai apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemones.

Kad būtų galima įvertinti, kaip veiksmingai šia iniciatyva siekiama jos tikslų, valstybės narės kas penkerius metus teiks jos įgyvendinimo ataskaitas, o Komisija, remdamasi valstybių narių pateikta ir informacija ir duomenimis, FRA ir EIGE surinktais pagal rodiklių sąrašą, kuri Komisija parengs glaudžiai bendradarbiaudama su šiomis agentūromis ir „Equinet“, priims įgyvendinimo ataskaitą. Komisija planuoja suburti ekspertų grupę, kuri dėl tų rodiklių konsultuotųsi su valstybėmis narėmis.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

1 straipsnis. Tikslas, dalykas ir taikymo sritis

Šia nuostata nustatomas direktyvos tikslas, dalykas ir taikymo sritis. Joje aiškiai nurodoma, kad direktyva nustatomi būtinausi reikalavimai taikomi lygybės įstaigoms, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

2 straipsnis. Lygybės įstaigų skyrimas

Šiame straipsnyje numatoma, kad valstybės narės paskirs vieną ar kelias lygybės įstaigą (-as), kovosiančią (-ias) su diskriminacija, kuriai taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Jis atitinka lygiavertę direktyvų 2000/43/EB ir 2004/113/EB nuostatą.

Net jei visos valstybės narės jau yra paskyrusios lygybės įstaigas, naujojoje direktyvoje pareigą paskirti ir įsteigti bent vieną tokią įstaigą reikia išlaikyti, nes esamos nuostatos bus panaikintos.

Direktyvų 2000/43/EB ir 2004/113/EB nuostatos, kuriomis nustatomos lygybės įstaigų kompetencijos sritys ar užduotys, taip pat bus panaikintos. Kartu su naujomis kompetencijos sritimis ir užduotimis jos į šią direktyvą įtraukiamos taip:

- nepriklausomumas – 3 straipsnis,
- pagalba diskriminacijos aukoms – 6–9 straipsniai,
- nuomonės ir rekomendacijos – 8, 13 ir 14 straipsniai,
- tyrimai ir ataskaitos – 14 ir 15 straipsniai, ir

⁵⁷ 2007 m. vasario 15 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 168/2007, įsteigiančio Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrą (OL L 53, p. 1), 4 straipsnis.

⁵⁸ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1922/2006, įsteigiančio Europos lyčių lygybės institutą (OL L 403, p. 9), 3 straipsnis.

- bendradarbiavimas – 12 straipsnis.

3 straipsnis. Nepriklausomumas

Nepriklausomumas – vienas pagrindinių dalykų siekiant užtikrinti, kad lygybės įstaigos tinkamai veiktų ir vykdytų savo misiją.

Šia nuostata nustatoma bendra pareiga užtikrinti lygybės įstaigų nepriklausomumą, nors lygybės direktyvų nuostatose tik reikalauta, kad savo kompetencijos srityse jos veiktų nepriklausomai.

Šioje nuostatoje išdėstyti konkretūs reikalavimai, kuriais prisidedama prie tokio nepriklausomumo ir (arba) jis užtikrinamas. Jie susiję su lygybės įstaigų teisine struktūra, atskaitomybe, biudžetu, aprūpinimu darbuotojais, organizaciniais reikalais, taip pat su jų darbuotojams ir vadovams taikomomis taisyklėmis, kuriomis siekiama užtikrinti jų kompetenciją ir nepriklausomumą.

Be to, šia nuostata reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų tokią vidinę lygybės įstaigų struktūrą, dėl kurios tos įstaigos naudotųsi savo įgaliojimais ir veiktų savo kompetencijos srityse nepriklausomai. Lygybės įstaigų (vidinė) struktūra lemia jų galimybes veiksmingai veikti savo kompetencijos srityse ir vykdyti savo užduotis. Pavyzdžiui, priimdamos sprendimus ar teikdamos nuomones dėl konkretaus atvejo, lygybės įstaigos privalo veikti nešališkai, o remiant aukas joms gali reikėti būti jų pusėje.

Kai kurios lygybės įstaigos yra keleriopų įgaliojimų turinčių didesnių įstaigų, pvz., NŽTI arba kontrolierių tarnybų, dalis. Tokiais atvejais galimas su tokiais skirtingais įgaliojimais susijęs konfliktas dėl išteklių – ypač jeigu lygybės užtikrinimo įgaliojimas buvo pridėtas prie kito (-ų) įgaliojimo (-ų) – ir dėl naudojimosi galiomis. Pavyzdžiui, paprastai reikalaujama, kad kontrolieriai veiktų nešališkai, o tai ne visada suderinama su pagalba aukoms, be kita ko, teisme.

Tokią įtampą galima panaikinti nustačius tinkamą įstaigos struktūrą, kurioje atitinkamomis galiomis ir (arba) įgaliojimais naudotųsi specialiai paskirti skirtingi padaliniai ar darbuotojai, t. y. įdiegus struktūrinę „užkardą“.

4 straipsnis. Išteklių

Pakankami išteklių – viena iš išankstinių sąlygų, kad lygybės įstaigos veiksmingai veiktų ir vykdytų savo misiją.

Šia nuostata valstybėms narėms nustatoma bendra pareiga lygybės įstaigoms parūpinti pakankamai išteklių, kad tos įstaigos galėtų veiksmingai vykdyti visas savo užduotis ir veikti visose savo kompetencijos srityse. Taip pat nurodomos aplinkybės ir (arba) sritys, į kurias valstybės narės nustatydamos finansinius išteklius turi atsižvelgti: kompetencijos sričių ar užduočių pagausėjimas, specialių ekspertinių žinių poreikis, kad būtų galima naudoti automatines sistemas galimai diskriminacijos rizikai mažinti, pakankamas rezervas, kad būtų galima padengti bylinėjimosi išlaidas, kurias gali būti sunku numatyti, ir lygybės įstaigos, kuri yra įvairių įgaliojimų turinčios įstaigos dalis, struktūra.

5 straipsnis. Prevencija, skatinimas ir informuotumo didinimas

Kovoti su diskriminacija pradeda imantis reikiamų priemonių užkirsti jai kelią. Esamose lygybės direktyvose numatyti apsaugos mechanizmai iš esmės retrospektyvūs (taikomi diskriminacijos incidentui įvykus), individualizuoti ir nukreipti į aukas. Išsamių prevencijos mechanizmų į direktyvas neįtraukta, be to, tarp pradinių lygybės įstaigų užduočių prevencija tiesiogiai nebuvo nurodyta.

Atsižvelgiant į vienodo požiūrio skatinimą, lygybės įstaigos Direktyvoje 2000/43/EB iš pradžių vadintos „vienodą požiūrį skatinančiomis institucijomis“, o paskesnėse lygybės direktyvose – įstaigomis, kurios „tiria, prižiūri ir remia vienodą požiūrį“. Taigi jų vaidmuo skatinant vienodą požiūrį visada buvo akivaizdus, tačiau direktyvose niekada tiesiogiai nebuvo nurodytas.

Šioje nuostatoje dabar aiškiai nurodomas lygybės įstaigų vaidmuo skatinant vienodą požiūrį ir užkertant kelią diskriminacijai, o tai yra glaudžiai susiję. Šia direktyva siekiama, kad šios įstaigos taptų viešaisiais subjektais, atsakingais už viešųjų ir privačių subjektų žinių plėtrą ir gebėjimų stiprinimą su vienodu požiūriu susijusiais klausimais, siekiant užkirsti kelią (pasikartojantiems) diskriminacijos atvejams.

Šia nuostata taip pat siekiama užtikrinti, kad valstybės narės priimtų strategiją, kaip didinti žemą informuotumo apie teises į lygybę ir lygybės įstaigų teikiamas paslaugas lygi, atsižvelgiant į konkrečias įvairių tikslinių grupių ypatybes.

6 straipsnis. Pagalba aukoms

Šioje nuostatoje išdėstyta, kaip lygybės įstaigos turi padėti aukoms gavusios jų skundus, t. y. suteikti aktualios ir tikslingos informacijos apie teisinę sistemą, galimas teisių gynimo priemones, lygybės įstaigos teikiamas paslaugas, taikomas konfidencialumo taisykles, asmens duomenų apsaugą ir galimybes gauti psichologinę pagalbą (nors pačios lygybės įstaigos nėra atsakingos už tokios pagalbos teikimą).

Lygybės įstaigos gali rinkti informaciją, savanoriškai teikiamą dalyvaujančių šalių. Jos privalo pateikti preliminarų visų skundų vertinimą ir pranešti skundą pateikusiam asmeniui apie savo vertinimo rezultatus ir siūlomus tolesnius veiksmus. Atsižvelgdamos į savo atliktą atvejo vertinimą, jos gali pasirinkti ir skundą pateikusiam asmeniui pasiūlyti imtis tolesnių veiksmų pagal 7, 8 ir 9 straipsnius.

7 straipsnis. Draugiškas ginčų sprendimas

Šiuo straipsniu reikalaujama, kad valstybės narės suteiktų galimybę ginčus išspręsti draugiškai, vadovaujant pačiai lygybės įstaigai arba kitam esamam specialiam subjektui, jeigu visos šalys sutinka dalyvauti tokiaame procese. Šio proceso sąlygas paliekama nustatyti valstybėms narėms pagal nacionalinę teisę.

8 straipsnis. Nuomonės ir sprendimai

Šia nuostata lygybės įstaigoms leidžiama tirti galimus diskriminacijos atvejus ir gavus skundą arba savo iniciatyva teikti pagrįstą nuomonę (neprivalomą) arba sprendimą (privalomą). Jeigu jau turi pakankamai informacijos, kurią savo noru pateikė dalyvaujančios šalys, jos gali tokias nuomones ir (arba) sprendimus pateikti neprašydamos papildomos informacijos. Visos šalys turėtų turėti galimybę naudotis atitinkamomis teisėmis į tinkamą procesą, be kita ko, teise būti išklaustytiems.

Iki šiol lygybės įstaigos buvo kompetentingos teikti rekomendacijas bet kuriuo su diskriminacija susijusiu klausimu. Šioje direktyvoje sąvoka „rekomendacija“ išlaikyta – ja nurodomos politikos rekomendacijos pagal 13, 14 ir 15 straipsnius. Kai kurios lygybės įstaigos taip pat naudojosi šia kompetencija teikdamos rekomendacijas individualiais atvejais. Siekiant atskirti abi situacijas, šioje direktyvoje vartojama sąvoka „nuomonė“, kuria nurodoma lygybės įstaigų kompetencija teikti išvadas individualiais atvejais. Tokios nuomonės nėra teisiškai privalomos.

Valstybėms narėms taip nustačius, kai kurios lygybės įstaigos turi įgaliojimą – pagal nacionalines taisykles – skelbti privalomus sprendimus. Šia direktyva nesiekama tokį įgaliojimą suteikti visoms lygybės įstaigoms visose valstybėse narėse, tačiau joje aptariamos situacijos, kuriose lygybės įstaigos turi tokį įgaliojimą pagal nacionalines taisykles, ir siekiama užtikrinti privalomų sprendimų vykdymą.

Pasireiškus diskriminacijai, skelbiamomis nuomonėmis ir sprendimais ne tik galima nutraukti diskriminacijos situaciją, bet ir išvengti kitų panašių situacijų. Kai aktualu, reikalaujama, kad lygybės įstaigos į savo nuomones ir sprendimus įtrauktų ne tik konkrečias priemones padėčiai ištaisyti, bet ir prevencinių priemonių.

Siekiant paskatinti įgyvendinti nuomones ar sprendimus ir stebėti pažangą, reikalaujama, kad valstybės narės įdiegtų tinkamus mechanizmus, pagal kuriuos būtų atsižvelgiama į nuomones, pvz., nustatoma pareiga pateikti atsiliepimą, ir būtų užtikrinamas sprendimų vykdymas.

9 straipsnis. Bylinėjimasis

Šiuo straipsniu lygybės įstaigoms suteikiami bylinėjimosi įgaliojimai, siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi direktyvose 79/7/EEB 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo.

Turėdamos bylinėjimosi įgaliojimus, lygybės įstaigos gali konkrečiai padėti aukoms kreiptis į teismą, tačiau taip pat gali siekti, kad būtų teisiškai išaiškintos taisyklės ir socialiniai pokyčiai, teikdamos strateginius ieškinius. Tuo atžvilgiu, kai nėra nustatytas nukentėjusysis asmuo, ginant viešąjį interesą ir remiant kelis nukentėjusius asmenis arba jų vardu, labai svarbu, kad šios įstaigos turėtų galimybę veikti savo vardu. Galiausiai šiuos bylinėjimosi įgaliojimus naudingai papildoma lygybės įstaigoms suteikiama galimybė teismams žodžiu ar raštu teikti pareiškimus (pvz., *amicus curiae*), nes tam lygybės įstaigoms reikia mažiau išteklių, tačiau jos vis vien gali teismams pateikti savo ekspertų nuomonę.

Šia nuostata taip pat užtikrinama, kad lygybės įstaigų teisė veikti teisme atitiktų teisingo bylos nagrinėjimo ir procesinės lygybės principus. Lygybės įstaigai nebus leidžiama teismo procese pateikti įrodymų, kuriuos įtariamasis nusikalstamos veikos vykdytojas ar bet kuri trečioji šalis teisiškai privalėjo pateikti per ankstesnius tos pačios bylos nagrinėjimus. Ši nuostata nebus taikoma tada, kai lygybės įstaiga veikia kaip proceso dėl savo sprendimo vykdymo užtikrinimo ar teisminės peržiūros šalis arba veikia kaip *amicus curiae*.

10 straipsnis. Procedūrinės apsaugos priemonės

6–9 straipsniuose nustatytos procedūros turi būti vykdomos atsižvelgiant į susijusiems fiziniams ir juridiniams asmenims nustatytas tinkamas procedūrinės apsaugos priemones, susijusias su teisėmis į gynybą, konfidencialumą ir teisminę peržiūrą. Už tokių apsaugos priemonių nustatymą pagal nacionalines taisykles atsakingos valstybės narės.

11 straipsnis. Prieiga, prieinamumas ir tinkamų sąlygų sudarymas

Kad galėtų teikti pagalbą visoms diskriminacijos aukoms, lygybės įstaigos būtinai turi būti prieinamos visiems žmonėms be kliūčių ir privalo skundą pateikusiems asmenims nemokamai teikti paslaugas visoje valstybių narių teritorijoje, be kita ko, kaimo ir atokiose vietovėse. Šia nuostata taip pat reikalaujama užtikrinti, kad visos paslaugos būtų prieinamos, ir sudaryti tinkamas sąlygas žmonėms su negalia.

12 straipsnis. Bendradarbiavimas

Siekiant skatinti vienodą požiūrį ir kovoti su diskriminacija, pagrįsti lygybės įstaigų veiklą ir koordinuoti jų veiksmus su kitų subjektų veiksmais, būtina bendradarbiauti su kitais viešaisiais ir privačiais subjektais.

13 straipsnis. Konsultacijos

Šia nuostata siekiama užtikrinti, kad, priėmus laiku taikomas ir skaidrias procedūras, vyriausybė ir kitos valdžios institucijos reguliariai konsultuotųsi su lygybės įstaigomis dėl viešosios politikos, susijusios su lygybės ir nediskriminavimo klausimais. Lygybės įstaigoms taip pat suteikiama galimybė teikti rekomendacijas dėl tokios viešosios politikos – tai buvo lygybės įstaigų kompetencija nuo pat jų įsteigimo pagal ES teisę. Taigi ši nuostata padeda sustiprinti jų kaip vienodo požiūrio srities viešųjų ekspertų vaidmenį.

14 straipsnis. Duomenų rinkimas ir galimybė naudotis lygybės duomenimis

Šia nuostata nustatomos lygybės įstaigų i) pareigos rinkti savo veiklos duomenis, ii) įgaliojimai vykdyti tyrimus, iii) galios gauti ir tvarkyti kitų viešųjų ar privačių subjektų renkamus statistinius duomenis ir iv) galimybė koordinuoti kitų viešųjų ar privačių subjektų vykdomą lygybės duomenų rinkimą. Taip lygybės įstaigos prisidės renkant lygybės duomenis, kuriais bus grindžiamos jų pačių ataskaitos, 16 straipsnyje nurodyta Komisijos stebėsenos ataskaita, taip pat visuomenės žinios apie vienodą požiūrį ir diskriminaciją valstybėse narėse.

Be to, šia nuostata lygybės įstaigoms užtikrinama galimybė teikti rekomendacijas dėl lygybės duomenų rinkimo valstybėse narėse. Rinkti lygybės duomenis labai svarbu siekiant didinti informuotumą, ugdyti žmonių sąmoningumą, kiekybiškai įvertinti diskriminaciją, nustatyti tendencijas per tam tikrą laiką, įrodyti diskriminacijos buvimą, įvertinti lygybės teisės aktų įgyvendinimą, įrodyti poreikį imtis pozityvių veiksmų ir prisidėti prie įrodymais grindžiamo politikos formavimo.

15 straipsnis. Ataskaitos ir strateginis planavimas

Šios nuostatos tikslas – užtikrinti, kad lygybės įstaigos reguliariai planuotų savo darbą ir teiktų viešas savo darbo ir su vienodu požiūriu bei nediskriminavimu susijusias padėties ataskaitas. Pateikdamos duomenis apie savo veiklą, gautų skundų skaičių pagal pagrindus bei sritis ir bendrai apie diskriminaciją valstybėse narėse, lygybės įstaigos gausins visuomenės žinias apie diskriminaciją ir savo darbą.

Be to, šios žinios joms padės priimti informacija pagrįstus sprendimus dėl būsimo jų darbo organizavimo, jų ateinančių kelerių metų prioritetų ir geriausio išteklių paskirstymo būdo.

16 straipsnis. Stebėseną

Pagal šią nuostatą Komisija sudarys bendrą rodiklių sąrašą šios direktyvos įgyvendinimui stebėti ir parengs taikymo ataskaitą. Rengdama rodiklius Komisija gali konsultuotis su FRA ir EIGE. Rodiklių sąrašas aprėps lygybės įstaigų išteklius, nepriklausomą veikimą, veiklą ir veiksmingumą, taip pat jų įgaliojimų, galių ar struktūros pakeitimus. Su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais bus konsultuojamasi ir nacionaliniu, ir ES lygmeniu, taip pat bus atsižvelgta į „Equinet“ parengtus rodiklius.

Šiuo straipsniu taip pat nustatoma pareiga valstybėms narėms kas penkerius metus Komisijai pateikti visą su šios direktyvos įgyvendinimu susijusią atitinkamą informaciją, grindžiamą pirmiau nurodytais rodikliais, kad Komisija galėtų peržiūrėti šios direktyvos įgyvendinimą ir parengti jos įgyvendinimo ataskaitą.

17 straipsnis. Būtiniausi reikalavimai

Ši standartinė reikalavimų nemažinimo nuostata aktuali valstybėms narėms, kurios yra priėmusios ar galbūt norės priimti teisės aktų, kuriais suteikiama aukštesnio lygio apsauga, nei užtikrinama pagal direktyvą. Joje nustatyta, kad valstybės narės įgyvendindamos šią direktyvą neturėtų prastinti jau nustatytą lygybės įstaigų veikimo sąlygų.

18 straipsnis. Asmens duomenų tvarkymas

Visi asmens duomenys, kuriuos lygybės įstaigos surinko vykdydamos savo užduotis, pvz., nagrinėdamos skundą, turėtų būti tvarkomi pagal Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą⁵⁹. Šiame straipsnyje nurodoma, kad lygybės įstaigos asmens duomenis gali rinkti tik jei to reikia užduočiai pagal šią direktyvą atlikti. Tiems atvejams, kai lygybės įstaigos turi tvarkyti neskelbtinus asmens duomenis tam, kad atliktų vieną iš savo užduočių, reikėtų priimti papildomų apsaugos priemonių.

19 straipsnis. Galiojančių nuostatų dėl lygybės įstaigų panaikinimas

Šiuo straipsniu iš dalies keičiamos direktyvos 2000/43/EB ir 2004/113/EB panaikinant galiojančias nuostatas dėl lygybės įstaigų ir nustatoma, kad visos nuorodos į panaikintas nuostatas laikytinos nuorodomis į šią direktyvą.

21 straipsnyje taip pat nurodoma šio straipsnio įsigaliojimo data, siekiant užtikrinti, kad nebūtų lygybės įstaigų veikimo spragų.

20 straipsnis. Perkėlimas į nacionalinę teisę

Šiuo straipsniu nustatomas ilgiausias terminas, per kurį valstybės narės turi užtikrinti, kad ši direktyva įsigaliojūt jų nacionalinėje teisėje, ir pateikti susijusius tekstus Komisijai. Šis terminas – 18 mėnesių nuo direktyvos įsigaliojimo.

21 straipsnis. Įsigaliojimas

Šia standartine nuostata nustatoma, kad direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo Oficialiajame leidinyje. Ja taip pat užtikrinama, kad dabartinės nuostatos dėl lygybės įstaigų liktų galioti tol, kol bus pradėtos taikyti naujosios nuostatos.

⁵⁹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

22 straipsnis. Adresatai

Šioje standartinėje nuostatoje dėl adresatų aiškiai nurodoma, kad direktyva skirta valstybėms narėms.

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria panaikinami Direktyvos 2000/43/EB 13 straipsnis ir Direktyvos 2004/113/EB 12 straipsnis

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 19 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę¹,

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę²,

atsižvelgdama į Regionų komiteto nuomonę³,

atsižvelgdama į Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonę⁴,

laikydamosi specialios teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) Sutartyse ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje teisė į lygybę ir teisė į nediskriminavimą pripažįstamos esminėmis Sąjungos vertybėmis⁵, o Sąjunga jau yra priėmusi kelias direktyvas, kuriomis draudžiama diskriminacija;
- (2) pagal SESV 19 straipsnio 1 dalį Taryba, spręsdama vieningai pagal specialią teisėkūros procedūrą ir Europos Parlamentui pritarus, gali imtis atitinkamų veiksmų siekdama kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, nepažeisdama kitų Sutarčių nuostatų ir neviršydama Sąjungai suteiktų įgaliojimų;
- (3) šios direktyvos tikslas – nustatyti būtiniausius lygybės įstaigų veikimo reikalavimus siekiant padidinti jų veiksmingumą ir užtikrinti nepriklausomumą, kad būtų griežčiau

¹ OL C , , p. .

² OL C , , p. .

³ OL C , , p. .

⁴ OL C , , p. .

⁵ Europos Sąjungos sutarties 2 ir 3 straipsniuose, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 8 ir 10 straipsniuose, taip pat Chartijos 21, 23 ir 26 straipsniuose.

taikomas Tarybos direktyvose 79/7/EEB⁶, 2000/43/EB⁷, 2000/78/EB⁸ ir 2004/113/EB⁹ nustatytas vienodo požiūrio principas;

- (4) Direktyva 79/7/EEB draudžiama diskriminacija dėl lyties socialinės apsaugos srityje;
- (5) Direktyva 2000/43/EB draudžiama diskriminacija dėl rasinės ar etninės kilmės;
- (6) Direktyva 2000/78/EB draudžiama diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo, profesinėje ir profesinio mokymo srityse;
- (7) Direktyva 2004/113/EB draudžiama diskriminacija dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje;
- (8) direktyvose 2000/43/EB ir 2004/113/EB reikalaujama, kad valstybės narės paskirtų vieną ar kelias įstaigą (-as), kuri (-ios) skatintų, taip pat analizuotų, stebėtų ir remtų vienodą požiūrį į visus asmenis nediskriminuojant jų atitinkamose direktyvose nurodytu pagrindu (toliau – lygybės įstaigos). Jose iš valstybių narių reikalaujama užtikrinti, kad šios įstaigos, be kita ko, turėtų kompetenciją teikti nepriklausomą pagalbą aukoms, vykdyti nepriklausomus diskriminacijos tyrimus, skelbti nepriklausomas ataskaitas ir teikti rekomendacijas visais su tokia diskriminacija susijusiais klausimais;
- (9) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose 2006/54/EB¹⁰ ir 2010/41/ES¹¹ taip pat numatyta paskirti lygybės įstaigas;
- (10) visos valstybės narės pagal direktyvas 2000/43/EB ir 2004/113/EB įsteigė lygybės įstaigas. Sukurta įvairi lygybės įstaigų sistema ir radosi gerosios patirties pavyzdžių. Tačiau daugeliui lygybės įstaigų kyla sunkumų, ypač susijusių su ištekliais, nepriklausomumu ir įgaliojimais vykdyti joms pavestas užduotis¹²;
- (11) pagal direktyvas 2000/43/EB ir 2004/113/EB valstybėms narėms paliekama daug veiksmų laisvės sprendžiant dėl lygybės įstaigų struktūros ir veikimo. Todėl valstybėse narėse įsteigtų lygybės įstaigų įgaliojimai, kompetencijos sritys, struktūra, ištekliai ir veikimo principai labai skiriasi. Tai reiškia, kad valstybėse narėse skiriasi ir apsauga nuo diskriminacijos;
- (12) nors pagal direktyvas 79/7/EEB ir 2000/78/EB nereikalaujama, kad valstybės narės paskirtų lygybės įstaigas spręsti klausimams, kuriems taikomos tos direktyvos, daugumoje valstybių narių tokios įstaigos turi kompetenciją spręsti tokius klausimus,

⁶ 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuosekliai įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979 1 10, p. 24).

⁷ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).

⁸ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

⁹ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

¹⁰ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23).

¹¹ 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/41/ES dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/613/EEB (OL L 180, 2010 7 15, p. 1).

¹² Žr. išsamią analizę dokumente SWD(2021) 63 *final* „Lygybės įstaigos ir Komisijos rekomendacijos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų įgyvendinimas“.

kai to reikalaujama pagal nacionalinę teisę. Tačiau taip yra ne visose valstybėse narėse, todėl srityse, kurioms taikomos tos direktyvos, apsaugos nuo diskriminacijos lygis Sąjungoje skiriasi;

- (13) siekiant užtikrinti, kad lygybės įstaigos veiksmingai padėtų užtikrinti direktyvų 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB vykdymą visoje Sąjungoje skatindamos vienodą požiūrį, užkirsdomos kelią diskriminacijai ir padėdamos visiems nuo diskriminacijos kenčiantiems asmenims ir grupėms kreiptis į teismą, reikia priimti privalomus būtiniausius tų įstaigų veikimo standartus ir išplėsti jų įgaliojimus, kad jie apimtų ir sritis, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB ir 2000/78/EB. Naujieji standartai turėtų būti grindžiami patirtimi, įgyta taikant Komisijos rekomendaciją 2018/951¹³, remiantis tam tikromis jos nuostatomis ir prireikus nustatant naujų taisyklių. Jie taip pat turėtų remtis kitomis susijusiomis priemonėmis, pvz., Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) priimta Bendrosios politikos rekomendacija Nr. 2¹⁴ dėl lygybės įstaigų ir Jungtinių Tautų priimtais Paryžiaus principais¹⁵, taikomais nacionalinėms žmogaus teisių institucijoms;
- (14) tokie pat privalomi būtiniausi lygybės įstaigų veikimo standartai, susiję su sritimis, kurioms taikomos direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES, nustatomi Direktyvoje (ES) .../... [dėl lygybės įstaigoms taikomų būtiniausių standartų dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje, kuria panaikinamas Direktyvos 2006/54/EB 20 straipsnis ir Direktyvos 2010/41/ES 11 straipsnis]¹⁶;
- (15) ši direktyva turėtų būti taikoma lygybės įstaigų veiksmams srityse, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Standartai turėtų būti susiję tik su lygybės įstaigų veikimu ir jais neturėtų būti išplėsta tų direktyvų materialinė ar subjektinė taikymo sritis;
- (16) skatindamos vienodą požiūrį, vykdydamos diskriminacijos prevenciją ir padėdamos diskriminacijos aukoms, lygybės įstaigos turėtų skirti ypatingą dėmesį diskriminacijai keliais pagrindais, dėl kurių taikoma apsauga pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB;
- (17) lygybės įstaigos gali veiksmingai atlikti savo vaidmenį tik jei turi galimybių veikti visiškai nepriklausomai, nepatirdamos jokios išorinės įtakos. Tuo tikslu valstybės narės turėtų atsižvelgti į tam tikrus kriterijus, kurie padeda užtikrinti lygybės įstaigų nepriklausomumą. Lygybės įstaigos neturėtų būti įsteigtos kaip ministerijos ar vyriausybei tiesiogiai pavaldžios įstaigos dalis. Visi darbuotojai ar vadovų pareigas einantys asmenys – pvz., lygybės įstaigai vadovaujančios valdybos nariai, lygybės įstaigos vadovai, jų pavaduotojai ar laikinai einantys pareigas asmenys – turėtų būti nepriklausomi, pareigas atitinkančios kvalifikacijos ir atrenkami vykdant skaidrų procesą. Lygybės įstaigos turėtų turėti galimybę pačios valdyti savo biudžetą ir išteklius, be kita ko, vykdyti darbuotojų atranką ir jiems vadovauti, taip pat turėtų galėti pačios nustatyti savo prioritetus;

¹³ 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2018/951 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų (OL L 167, 2018 7 4, p. 28).

¹⁴ 1997 m. birželio 13 d. priimta ir 2017 m. gruodžio 7 d. peržiūrėta ECRI Bendrosios politikos rekomendacija Nr. 2 dėl lygybės įstaigų, nacionaliniu lygmeniu kovojančių su rasizmu ir netolerancija.

¹⁵ 1993 m. gruodžio 20 d. Generalinės Asamblėjos rezoliucija 48/134 priimti principai, susiję su nacionalinių institucijų statusu.

¹⁶ COM(2022) 688.

- (18) siekdamas užtikrinti, kad lygybės įstaigos galėtų veikti visose savo kompetencijos srityse ir vykdyti visas savo užduotis, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad dėl lygybės įstaigų vidinės struktūros būtų įmanoma įvairiose jų kompetencijos srityse veikti nepriklausomai. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti situacijoms, kuriose reikalaujama, kad įstaigos būtų nešališkos ir kartu teiktų pagalbą aukoms. Tai ypač aktualu, jeigu lygybės įstaiga turi įgaliojimų priimti privalomus sprendimus, kuriems būtinas nešališkumas, arba yra įvairių įgaliojimų turinčios įstaigos dalis, jeigu jos kitam įgaliojimui vykdyti būtinas nešališkumas. Vidinė struktūra, kurioje atitinkamos kompetencijos sritys ir užduotys būtų griežtai atskirtos, turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaiga galėtų veiksmingai jas vykdyti;
- (19) reikiamų išteklių trūkumas – viena pagrindinių problemų, trukdančių lygybės įstaigoms deramai atlikti užduotis. Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigos gautų pakankamai lėšų, galėtų samdyti kvalifikuotus darbuotojus ir turėtų tinkamas patalpas bei infrastruktūrą, todėl galėtų kiekvieną užduotį atlikti veiksmingai, per pagrįstą laiką ir laikydamosi nacionalinės teisės aktais nustatytų terminų. Jų biudžeto asignavimai turėtų būti stabilūs, nebent padaugėtų daugiamėčiuose planuose nustatomų kompetencijos sričių, ir jų turėtų pakakti padengti išlaidoms, kurias gali būti sunku numatyti, pvz., su bylinėjimusi susijusioms išlaidoms. Siekiant užtikrinti, kad lygybės įstaigoms būtų parūpinama pakankamai išteklių, jų biudžetas, pvz., neturėtų būti mažinamas gerokai labiau, nei vidutiniškai mažinamas kitų viešojo sektoriaus subjektų biudžetas, o jų metinis finansavimo augimas turėtų bent atitikti vidutinį kitų subjektų finansavimo augimą. Išplėtus lygybės įstaigų užduotis ir įgaliojimus, reikėtų proporcingai skirti daugiau išteklių;
- (20) automatinės sistemos, be kita ko, dirbtinio intelekto, yra naudinga priemonė diskriminacijos modeliams nustatyti, tačiau algoritminė diskriminacija taip pat kelia riziką. Todėl lygybės įstaigos turėtų turėti galimybę samdyti kvalifikuotus darbuotojus ar gauti atitinkamas paslaugas, kad galėtų, viena vertus, naudotis automatinėmis sistemomis savo darbe ir, kita vertus, įvertinti jų atitiktį nediskriminavimo taisyklėms. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti lygybės įstaigų aprūpinimui tinkamais skaitmeniniais ištekliais – tiesiogiai arba per subrangovus;
- (21) lygybės įstaigos kartu su kitais subjektais turi atlikti esminį vaidmenį vykdant diskriminacijos prevenciją ir skatinant lygybę. Siekdamas tvarkytis su struktūriniais diskriminacijos aspektais ir prisidėti prie socialinių pokyčių, jos turėtų skatinti pareigas užtikrinti lygybę, gerąją praktiką, pozityvius veiksmus ir lygybės aspekto integravimą viešųjų ir privačių subjektų veikloje, taip pat jiems teikti atitinkamus mokymus, informaciją, patarimus, rekomendacijas ir paramą. Jos turėtų bendrauti su viešaisiais bei privačiais subjektais ir grupėmis, kuriems gresia diskriminacija, taip pat įsitraukti į viešus debatus siekdamas kovoti su stereotipais ir didinti informuotumą apie įvairovę ir jos naudą, remdamosi vienu iš pagrindinių Sąjungos lygybės strategijų ramsčių;
- (22) be prevencijos, viena iš esminių lygybės įstaigų užduočių – teikti pagalbą diskriminacijos aukoms. Užtikrinant tokią pagalbą, skundą pateikusiems asmenims visada turėtų būti pateikiama pagrindinė informacija ir preliminariai įvertinamas jų skundas, remiantis pradine informacija, kurią šalis pateikė savo noru. Valstybės narės turėtų būti atsakingos už tai, kad būtų nustatytos sąlygos, kuriomis lygybės įstaiga turi pateikti tokį įvertinimą, pvz., nustatytas proceso tvarkaraštis arba procedūrinės apsaugos priemonės siekiant išvengti kartotinių arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio skundų;

- (23) siekiant užtikrinti, kad pateikti skundą galėtų visi nukentėję asmenys, turėtų būti suteikta galimybė skundą pateikti įvairiais būdais. Valstybės narės taip pat turėtų deramai atsižvelgti į Komisijos rekomendaciją 2018/951, pagal kurią skundus turėtų būti įmanoma pateikti skundą teikiančio asmens pasirinkta kalba, įprasta toje valstybėje narėje, kurioje įsikūrusi lygybės įstaiga. Siekiant pašalinti vieną iš nepakankamo pranešimo priežasčių, t. y. baimę sulaukti atsakomųjų veiksmų, ir nedarant poveikio Direktyvai (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos¹⁷, turėtų būti užtikrinamas liudytojų, pranešėjų ir, kiek įmanoma, skundų pateikėjų konfidencialumas;
- (24) kad būtų galima ginčus išspręsti greitai, nebrangiai ir ne teisme, valstybės narės turėtų numatyti galimybę ginčo šalims prašyti lygybės įstaigos ar kitos esamos specialios įstaigos padėti jų ginčus išspręsti draugiškai. Jos turėtų nustatyti draugiško ginčų sprendimo proceso sąlygas pagal nacionalinę teisę;
- (25) įtardamos galimą direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB arba 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo pažeidimą, lygybės įstaigos turėtų turėti galimybę imtis tolesnių veiksmų remdamosi gautu skundu arba savo iniciatyva;
- (26) siekiant nustatyti, ar pasireiškė diskriminacija, būtini įrodymai, o juos dažnai turi įtariamas nusikalstamos veikos vykdytojas. Todėl lygybės įstaigos turėtų turėti galimybę gauti reikiamą informaciją, kad galėtų nustatyti diskriminacijos faktą, ir bendradarbiauti su atitinkamomis viešosiomis tarnybomis, kaip antai darbo ar švietimo inspekcijomis. Valstybės narės turėtų nustatyti tinkamą sistemą, kad būtų galima veikti šioje kompetencijos srityje laikantis nacionalinių taisyklių ir procedūrų;
- (27) remdamosi surinktais įrodymais, kurie buvo pateikti savo noru arba gauti atlikus tyrimą, lygybės įstaigos turėtų skundą pateikusiam asmeniui ir įtariamam nusikalstamos veikos vykdytojui pateikti savo vertinimą. Valstybės narės turėtų nustatyti tokio vertinimo teisinę galią: tai gali būti neprivaloma nuomonė arba vykdytinas privalomas sprendimas. Abiem atvejais reikėtų nurodyti vertinimo priežastis ir, jei reikia, įtraukti priemones nustatytiems pažeidimams pašalinti ir paskesniems atvejams išvengti. Siekdamas užtikrinti lygybės įstaigų darbo veiksmingumą, valstybės narės turėtų priimti tinkamų priemonių nuomonių įgyvendinimo pažangai stebėti ir sprendimų vykdymui užtikrinti;
- (28) propaguodamos savo darbą ir skatindamos laikytis lygybės teisės aktų, lygybės įstaigos turėtų turėti galimybę skelbti savo nuomonių ir sprendimų santrauką neatskleisdamos asmens duomenų;
- (29) lygybės įstaigos turėtų turėti teisę veikti teismo procesuose civilinės ar administracinės teisenos bylose, kad galėtų padėti užtikrinti direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo paisymą. Nors tokie teismo procesai turėtų vykti pagal nacionalinę proceso teisę, įskaitant nacionalines taisykles dėl ieškinių priimtinumų, tokios taisyklės, ypač bet kokios teisėto intereso sąlygos, negali būti taikomos taip, kad būtų sumažintas lygybės įstaigų teisės veikti veiksmingumas; Šia direktyva lygybės įstaigoms suteikti tyrimo ir sprendimų priėmimo įgaliojimai ir teisė veikti teismo procese padės praktiškai įgyvendinti galiojančias direktyvų 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nuostatas dėl įrodinėjimo pareigos ir teisių gynimo. Šioje direktyvoje numatytomis sąlygomis lygybės įstaigos galės nustatyti faktus, „kuriais remiantis galima daryti prielaidą, kad

¹⁷ 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17).

buvo tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija“, tokiu būdu bus įvykdytos Direktyvos 2000/43/EB 8 straipsnyje, Direktyvos 2000/78/EB 10 straipsnyje ir Direktyvos 2004/113/EB 9 straipsnyje nustatytos sąlygos. Taigi jų teikiama parama sudarys palankesnes sąlygas aukoms kreiptis į teismą;

- (30) turėdamos teisę pareikšti ieškinį, lygybės įstaigos gali veikti nukentėjusių asmenų vardu arba juos remdamos, suteikdamos jiems galimybę kreiptis į teismą, kai procesinės ir finansinės kliūtys arba viktimizacijos baimė dažnai juos atbaido. Teisė pareikšti ieškinį taip pat leidžia lygybės įstaigoms strategiškai pasirinkti bylas, kurias jos nusprendžia nagrinėti nacionaliniuose teismuose, ir prisidėti prie tinkamo vienodą požiūrį užtikrinančių teisės aktų aiškinimo ir taikymo;
- (31) su kai kuriais diskriminacijos atvejais kovoti sunku, nes skundą pateikusių asmenų, kurie patys teiktų ieškinį, nėra. Sprendime *Feryn* C-54/07¹⁸ byloje, kurią iškėlė lygybės įstaiga savo vardu, Teisingumo Teismas patvirtino, kad diskriminacija gali būti nustatyta net ir nenurodžius nukentėjusio asmens. Todėl svarbu, kad lygybės įstaigos galėtų veikti savo vardu, gindamos viešąjį interesą;
- (32) lygybės įstaigos taip pat turėtų turėti galimybę teismams žodžiu ar raštu teikti pareiškimus – pvz., kaip *amicus curiae* – ir taip paprastesniu būdu padėti nagrinėti bylas teikdamos savo ekspertų nuomonę;
- (33) lygybės įstaigų teisė veikti teisme turi atitikti teisingo bylos nagrinėjimo ir procesinės lygybės principus. Todėl, išskyrus atvejus, kai lygybės įstaiga veikia kaip proceso dėl savo sprendimo vykdymo užtikrinimo ar teisminės peržiūros šalis arba veikia kaip *amicus curiae*, lygybės įstaigai neturėtų būti leidžiama teismo procese pateikti įrodymų, gautų atliekant ankstesnius tos pačios bylos tyrimus, kuriuos įtariamas nusikalstamos veikos vykdytojas arba bet kuri trečioji šalis teisiškai privalėjo pateikti;
- (34) siekdamas užtikrinti, kad būtų paisoma asmenų teisių, valstybės narės turėtų apriboti lygybės įstaigų įgaliojimus atitinkamomis procedūrinėmis apsaugos priemonėmis, užtikrindamos tinkamą pagrindinių principų, kaip antai teisės į gynybą, teisės į teisminę peržiūrą ir teisės į konfidencialumą, apsaugą;
- (35) nuostatos dėl lygybės įstaigų teisės veikti teismo procese nekeičia aukų teisių ir asociacijų, organizacijų ar kitų juridinių asmenų, kurie užtikrina, kad būtų paisoma aukų teisių ir kurie pagal jų nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus turi teisėtą interesą užtikrinti, kad būtų laikomasi direktyvų 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, teisių, kaip nustatyta tose direktyvose;
- (36) lygybės įstaigų darbo veiksmingumą lemia ir tai, ar grupėms, kurioms gresia diskriminacija, sudaromos sąlygos naudotis visomis tų įstaigų teikiamomis paslaugomis. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros atliktame tyrime¹⁹ 71 proc. etninių ar imigrantų mažumų grupių narių nurodė nežinantys jokios organizacijos, teikiančios paramą ar konsultacijas nuo diskriminacijos nukentėjusiems asmenims. Vienas pagrindinių žingsnių siekiant palaikyti tokį prieinamumą – valstybėms narėms užtikrinti, kad žmonės išmanytų savo teises ir žinotų apie esamas lygybės įstaigas ir jų teikiamas paslaugas. Tai ypač svarbu nepalankioje padėtyje esančioms grupėms ir grupėms, kurioms gauti tokią informaciją gali trukdyti, pvz., jų ekonominė padėtis, negalia, raštingumo lygis arba negalėjimas naudotis internetinėmis priemonėmis;

¹⁸ 2008 m. liepos 10 d. Sprendimas *Feryn*, C-54/07, ECLI:EU:C:2008:397.

¹⁹ FRA tyrimas EU-MIDIS II.

- (37) reikėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų paslaugomis ir leidiniais galėtų vienodomis sąlygomis naudotis visi. Tuo tikslu reikėtų nustatyti ir pašalinti galimas kliūtis naudotis lygybės įstaigų paslaugomis. Skundą pateikusiems asmenims paslaugos turėtų būti teikiamos nemokamai. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų paslaugos visiems nuo diskriminacijos galintiems nekenktėti asmenims būtų prieinamos visoje jų teritorijoje, pvz., įkurdamos vietos biurų, įskaitant mobiliuosius biurus, rengdamos vietines kampanijas arba bendradarbiaudamos su vietos atstovais ar pilietinės visuomenės organizacijomis;
- (38) Sąjunga ir visos valstybės narės yra prisijungusios prie JT neįgaliųjų teisių konvencijos²⁰ (JT NTK), kurioje nustatyta pareiga drausti diskriminaciją dėl negalios ir žmonėms su negalia užtikrinti vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminacijos bet kokių pagrindų. Ši direktyva turėtų būti aiškinama taip, kad derėtų su JT NTK. Siekiant žmonėms su negalia užtikrinti vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą ir galimybę naudotis visomis lygybės įstaigų paslaugomis ir veiksmais, būtina užtikrinti prieinamumą pagal Direktyvoje (ES) 2019/882 nustatytus reikalavimus ir sudaryti tinkamas sąlygas. Lygybės įstaigos turėtų užtikrinti fizinį ir skaitmeninį²¹ prieinamumą neleidamos kurti kliūčių ir šalindamos kliūtis, su kuriomis žmonės su negalia gali susidurti siekdami pasinaudoti jų paslaugomis ir gauti informacijos, taip pat turėtų sudaryti tinkamas sąlygas imdamosi reikiamų ir tinkamų pakeitimų ir pataisymų, kai to reikia konkrečiu atveju;
- (39) lygybės įstaigoms būtina sudaryti sąlygas ilguoju laikotarpiu reguliariai koordinuoti veiklą ir bendradarbiauti įvairiais lygiais, kad jos mokytųsi vienos iš kitų, derintų veiklą ir užtikrintų jos nuoseklumą, be to, taip galima išplėsti jų veiklos aprėptį ir poveikį. Lygybės įstaigos visų pirma turėtų bendradarbiauti su kitomis lygybės įstaigomis toje pačioje ir kitose valstybėse narėse – be kita ko, Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinkle („Equinet“), – taip pat vietos, regioninio, nacionalinio, Sąjungos ir tarptautinio lygmens viešaisiais ir privačiais subjektais, pvz., pilietinės visuomenės organizacijomis, duomenų apsaugos institucijomis, profesinėmis sąjungomis, darbo ir švietimo inspekcijomis, teisėsaugos institucijomis, už žmogaus teisių gynimą nacionaliniu lygmeniu atsakingomis agentūromis, Sąjungos fondus tvarkančiomis institucijomis, nacionaliniais romų informaciniais punktais, vartotojų įstaigomis ir nacionaliniais nepriklausomais JT NTK skatinimo, apsaugos ir stebėsenos mechanizmais. Taip bendradarbiaujant neturėtų būti keičiamasi asmens duomenimis (t. y. tokio pavidalo lygybės duomenimis, iš kurių būtų galima nustatyti asmenis);
- (40) lygybės įstaigos negali visapusiškai atlikti savo kaip vienodo požiūrio srities ekspertų vaidmens, jeigu politikos formavimo procese su jomis nėra pakankamai anksti konsultuojamasi klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Todėl valstybės narės turėtų įdiegti skaidrias procedūras, skirtas užtikrinti, kad konsultacijos vyktų laiku. Jos taip pat turėtų leisti lygybės įstaigoms teikti rekomendacijas ir jas skelbti;
- (41) lygybės duomenys labai svarbūs didinant informuotumą, teikiant žmonėms mokymą lyčių klausimu, kiekybiškai įvertinant diskriminaciją, nustatant tendencijas per tam tikrą laiką, įrodant diskriminacijos buvimą, vertinant lygybės srities teisės aktų įgyvendinimą, įrodant būtinumą imtis pozityvių veiksmų ir prisidedant prie įrodymais

²⁰ OL L 23, 2010 1 27, p. 37.

²¹ Žr. 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo (OL L 327, 2016 12 2, p. 1–15) ir susijusį įgyvendinimo sprendimą.

grindžiamo politikos formavimo²². Lygybės įstaigos turi tam tikru būdu prisidėti tais tikslais rengiant atitinkamus lygybės duomenis, pvz., reguliariai organizuodamos apskritojo stalo diskusijas, kuriose dalyvautų visi susiję subjektai. Jos taip pat turėtų rinkti ir analizuoti savo veiklos duomenis arba vykdyti tyrimus ir turėtų turėti galimybę gauti ir naudoti kitų viešųjų ar privačių subjektų – pvz., nacionalinių statistikos tarnybų, nacionalinių teismų, darbo ir švietimo inspekcijų, profesinių sąjungų ar pilietinės visuomenės organizacijų – surinktą statistinę informaciją srityse, joms pavestose pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Tokioje statistinėje informacijoje neturėtų būti jokių asmens duomenų;

- (42) lygybės įstaigos turėtų ne tik skelbti metinę savo veiklos ataskaitą, bet ir reguliariai teikti su diskriminacija susijusios padėties, kuri valstybėse narėse patenka į jų įgaliojimų sritį, bendro vertinimo ataskaitą. Tokioje ataskaitoje turėtų būti teikiama informacija viešiesiems ir privatiems subjektams, taip pat ja turėtų būti galima vadovautis nustatant lygybės įstaigų ateities prioritetus. Ataskaitose neturėtų būti pateikiama asmens duomenų;
- (43) kad apibrėžtų ateities viziją ir nustatytų organizacijos siekius bei tikslus, lygybės įstaigos turėtų priimti daugiametę programą. Tai turėtų joms padėti užtikrinti, kad įvairios darbo kryptys ilgainiui derėtų, ir spręsti jų įgaliojimų sričiai priklausančias sisteminės diskriminacijos problemas laikantis ilgalaikio veiksmų plano;
- (44) siekiant įvertinti šios direktyvos veiksmingumą, reikia nustatyti jos taikymo stebėsenos mechanizmą ir ne tik stebėti atitiktį, bet ir vertinti jos praktinį poveikį. Komisija turėtų būti atsakinga už tokią stebėseną ir reguliariai rengti taikymo ataskaitas. Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas įgyvendinti 16 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms nustatytas pareigas teikti informaciją apie šios direktyvos praktinį poveikį, Komisijai reikėtų suteikti įgyvendinimo įgaliojimus parengti atitinkamų rodiklių sąrašą, atsižvelgiant į tai, kokie duomenys turėtų būti renkami. Ši stebėseną neturėtų apimti asmens duomenų tvarkymo;
- (45) šia direktyva nustatomi būtinausi reikalavimai, taigi valstybėms narėms suteikiama galimybė priimti arba palikti galioti palankesnes nuostatas. Šios direktyvos įgyvendinimu neturėtų būti remiamasi siekiant pateisinti kiekvienoje valstybėje narėje jau nusistovėjusios padėties suprastėjimą;
- (46) nustatant griežtesnius lygybės įstaigų veikimo standartus, šioje direktyvoje remiamasi direktyvose 2000/43/EB ir 2004/113/EB nustatytomis taisyklėmis. Todėl ankstesnes Direktyvos 2000/43/EB 13 straipsnio ir Direktyvos 2004/113/EB 12 straipsnio nuostatas dėl lygybės įstaigų reikėtų panaikinti;
- (47) šia direktyva siekiama užtikrinti, kad lygybės įstaigos veiktų laikydamosi būtinausių standartų, siekiant padidinti jų veiksmingumą ir užtikrinti nepriklausomumą ir taip sugriežtinti vienodo požiūrio principo taikymą. Kadangi šios direktyvos tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti ir jo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva, kuria tik nustatomi būtinausi standartai, neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

²² Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Tarybos direktyvos 2000/43/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (Rasinės lygybės direktyvos), ir Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvos), taikymo, SWD(2021) 63 *final*.

- (48) visus asmens duomenis pagal šią direktyvą lygybės įstaigos turėtų tvarkyti visapusiškai laikydamosi Reglamento (ES) 2016/679. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų užduotys būtų aiškiai išdėstytos teisės aktuose pagal Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies e punktą kartu su to reglamento 6 straipsnio 2 ir 3 dalimis. Lygybės įstaigos asmens duomenis turėtų tvarkyti tik tiek, kiek to reikia vykdant užduotis pagal šią direktyvą, kuria siekiama sustiprinti pagrindines teises ir pareigas pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Asmenims, kurių duomenys tvarkomi, turėtų būti pranešama apie jų kaip duomenų subjektų teises, taip pat teisių gynimo priemones, kuriomis jie gali pasinaudoti nacionaliniu lygmeniu;
- (49) kai vykdant lygybės įstaigų užduotis reikia tvarkyti specialių kategorijų asmens duomenis, t. y., duomenis apie rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, negalią ar seksualinę orientaciją, valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad nacionalinėje teisėje iš esmės būtų gerbiama teisė į duomenų apsaugą ir numatyta tinkamų bei konkrečių priemonių duomenų subjekto pagrindinėms teisėms ir interesams apsaugoti pagal Reglamento (ES) 2016/679 9 straipsnio 2 dalies g punktą. Tokios apsaugos priemonės turėtų būti, pvz., vidaus politika ir priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti duomenų kiekio mažinimą, be kita ko, nuasmeninant asmens duomenis, jeigu įmanoma, asmens duomenims suteikti pseudonimus ir duomenis šifruoti, užkirsti kelią neleidžiamai prieigai prie asmens duomenų ir jų perdavimui ir užtikrinti, kad asmens duomenys nebūtų tvarkomi ilgiau, nei reikia siekiant tikslų, dėl kurių jie tvarkomi;
- (50) pagal Reglamento (ES) 2018/1725 42 straipsnio 1 dalį buvo konsultuojamasi su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu ir jis [data] pateikė nuomonę,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis.

Tikslas, dalykas ir taikymo sritis

1. Šioje direktyvoje nustatomi būtiniausi lygybės įstaigų veikimo reikalavimai siekiant padidinti jų veiksmingumą ir užtikrinti nepriklausomumą, kad būtų griežčiau taikomas vienodo požiūrio principas, nustatytas direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.
2. Pagal šią direktyvą valstybėms narėms nustatomos pareigos ir lygybės įstaigoms pavedamos užduotys apima teises ir pareigas pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

2 straipsnis.

Lygybės įstaigų skyrimas

Valstybės narės paskiria vieną ar kelias įstaigą (-as) (toliau – lygybės įstaigos) veikti šioje direktyvoje nustatytoje kompetencijos srityse.

Lygybės įstaigos gali būti agentūrų, atsakingų už žmogaus teisių gynimą arba asmenų teisių apsaugą nacionaliniu lygmeniu, dalis.

3 straipsnis.

Nepriklausomumas

1. Valstybės narės imasi priemonių siekdamos užtikrinti, kad lygybės įstaigos vykdydamos savo užduotis ir veikdamos savo kompetencijos srityse būtų nepriklausomos ir nepatirtų išorinės įtakos, ypač susijusios su jų teisine struktūra, atskaitomybe, biudžetu, aprūpinimu darbuotojais ir organizaciniais reikalais.
2. Valstybės narės numato skaidrias taisykles ir apsaugos priemones, susijusias su lygybės įstaigų darbuotojų, ypač einančių vadovų pareigas, atranka, skyrimu, atleidimu ir galimu interesų konfliktu, siekdamos užtikrinti jų kompetenciją ir nepriklausomumą.
3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įdiegtos, visų pirma lygybės įstaigų vidinėje struktūroje, tinkamos apsaugos priemonės, kuriomis būtų užtikrinamas nepriklausomas veikimas jų kompetencijos srityse, ypač jeigu kai kuriose iš jų susitelkiama į paramą aukoms.
4. Valstybės narės užtikrina, kad įvairių įgaliøjimų turinčių įstaigų vidinėje struktūroje būtų įdiegtos tinkamos apsaugos priemonės siekiant, kad lygybės užtikrinimo įgaliojimai būtų vykdomi savarankiškai.

4 straipsnis.

Ištekliai

1. Valstybės narės užtikrina, kad kiekviena lygybės įstaiga būtų aprūpinta žmogiškaisiais, techniniais ir finansiniais ištekliais, kurių reikia veiksmingai vykdyti visoms jų užduotims ir veikti visose jų kompetencijos srityse, visais pagrindais ir visose srityse, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, be kita ko, padaugėjus kompetencijos sričių, pagausėjus skundų, padidėjus bylinėjimosi išlaidoms ir naudojant automatines sistemas.
2. Jeigu lygybės įstaigos yra keleriopų įgaliøjimų turinčios įstaigos dalis, 1 dalis konkrečiai taikoma lygybės užtikrinimo įgaliojimui ir jį remiantiems darbuotojams ir sistemoms.

5 straipsnis.

Prevencija, skatinimas ir informuotumo didinimas

Valstybės narės:

- (a) priima strategiją, kaip visoje jų teritorijoje didinti plačiosios visuomenės informuotumą apie teises pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB ir apie lygybės įstaigų egzistavimą bei jų teikiamas paslaugas, ypač daug dėmesio skirdamos asmenims ir grupėms, kuriems gresia diskriminacija;
- (b) užtikrina, kad lygybės įstaigos vykdytų diskriminacijos prevenciją ir skatintų vienodą požiūrį, ir priima strategiją, kurioje apibrėžiama, kaip jos dalyvaus viešajame dialoge, bendraus su asmenimis ir grupėmis, kuriems gresia diskriminacija, rengs mokymus ir teiks rekomendacijas, taip pat skatins

vykdyti lygybės užtikrinimo pareigas, integruoti lygybės aspektus ir skatinti pozityvius veiksmus viešųjų ir privačių subjektų veikloje.

Tai darydamos, valstybės narės ir lygybės įstaigos atsižvelgia į kiekvienai tikslinei grupei tinkamiausias bendravimo priemones ir formatus. Jos ypač daug dėmesio skiria nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, kurioms gauti tokią informaciją gali trukdyti, pvz., jų ekonominė padėtis, amžius, negalia, raštingumo lygis, pilietybė, gyventojų statusas arba negalėjimas naudotis internetinėmis priemonėmis.

6 straipsnis.

Pagalba aukoms

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos galėtų teikti pagalbą aukoms, kaip nustatyta 2–4 dalyse.
2. Lygybės įstaigos turi galimybę priimti žodžiu, raštu ir internetu teikiamus skundus dėl diskriminacijos.
3. Lygybės įstaigos teikia pagalbą aukoms, iš pradžių informuodamos juos apie teisinę sistemą, be kita ko, patardamos dėl jų konkrečios situacijos, apie lygybės įstaigos teikiamas paslaugas ir susijusius procedūrinius aspektus, taip pat apie galimas teisių gynimo priemones, įskaitant galimybę iškelti bylą teisme.

Lygybės įstaigos taip pat informuoja aukas apie taikomas konfidencialumo taisykles, asmens duomenų apsaugą ir galimybes gauti kitų įstaigų ar organizacijų teikiamą psichologinę ir kitokią susijusią pagalbą.

4. Lygybės įstaigos pateikia preliminarų skundo vertinimą remdamosi informacija, kurią savanoriškai pateikė susiję subjektai. Valstybės narės nustato tikslias sąlygas, kuriomis lygybės įstaiga turi pateikti tokį preliminarų vertinimą.

Lygybės įstaigos praneša skundą pateikusiems asmenims apie savo preliminarų vertinimą ir nurodo, ar nutrauks skundo nagrinėjimą, ar yra pagrindo toliau jį nagrinėti, be kita ko, taikant 7, 8 ir 9 straipsniuose nustatytas procedūras.

7 straipsnis.

Draugiškas ginčų sprendimas

Lygybės įstaigos gali ginčo šalims pasiūlyti galimybę mėginti ginčą išspręsti draugiškai. Ginčo šalys turi pritarti tam procesui, o jam gali vadovauti pati lygybės įstaiga arba kitas esamas specialus subjektas – tokiu atveju lygybės įstaiga gali tam subjektui teikti pastabas. Dalyvaudamos tokiaame procese, ginčo šalys nepraranda teisės kreiptis į teismą.

8 straipsnis.

Nuomonės ir sprendimai

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos, gavusios skundą ar savo iniciatyva manydamos, jog direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ar 2004/113/EB nustatytas vienodo požiūrio principas galėjo būti pažeistas, būtų įgaliotos toliau tirti tą atvejį.

2. Valstybės narės nustato sistemą, pagal kurią lygybės įstaigoms sudaromos sąlygos nustatyti faktus.

Visų pirma pagal tą sistemą lygybės įstaigoms suteikiamos veiksmingos teisės gauti informaciją, reikalingą siekiant nustatyti, ar būta diskriminacijos. Joje taip pat numatomi tinkami mechanizmai, kad lygybės įstaigos tuo tikslu galėtų bendradarbiauti su atitinkamomis viešosiomis įstaigomis.

3. Valstybės narės taip pat gali nustatyti, kad įtariamą nusikalstamos veikos vykdytoją ir bet kuri trečioji šalis teisiškai privalo pateikti visą lygybės įstaigų prašomą informaciją ir dokumentus.

4. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos raštu registruotų savo atliktą atvejo vertinimą, be kita ko, nustatytus faktus ir pagrįstą išvadą dėl diskriminacijos buvimo. Valstybės narės nustato, ar tai turi būti daroma teikiant neprivalomas nuomones, ar priimant vykdytinus privalomus sprendimus.

Prireikus, nuomonėse ir sprendimuose nurodomos konkrečios priemonės nustatytiems pažeidimams pašalinti ir paskesniems atvejams išvengti. Valstybės narės nustato tinkamus mechanizmus, pagal kuriuos būtų atsižvelgiama į nuomones, pvz., nustato pareigas pateikti atsiliepimą, ir pagal kuriuos būtų užtikrinamas sprendimų vykdymas.

Lygybės įstaigos skelbia savo nuomonių ir sprendimų santraukas, neatskleisdamos asmens duomenų.

9 straipsnis.

Bylinėjimasis

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos turėtų teisę pagal 2–5 dalis veikti teismo procese administracinės ir civilinės teisenos bylose, susijusiose su direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo įgyvendinimu, nedarydamos poveikio nacionalinėms taisyklėms dėl ieškinių priimtumo.
2. Teisė veikti teismo procese apima:
 - (a) lygybės įstaigos teisę veikti kaip proceso šaliai dėl sprendimo, priimto pagal 8 straipsnio 4 dalį, vykdymo užtikrinimo ar teisminės peržiūros;
 - (b) lygybės įstaigos teisę teikti pastabas teismui veikiant kaip *amicus curiae*;
 - (c) lygybės įstaigos teisę pradėti procesą arba jame dalyvauti vienos ar kelių aukų vardu ar jas palaikant; tokiu atveju būtinas aukų sutikimas.
3. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaiga galėtų pradėti teismo procesą savo vardu, ypač siekdama spręsti su struktūrine ir sistetine diskriminacija susijusias problemas atvejais, lygybės įstaigos atrinktais dėl jų gausos, rimtumo ar būtinumo gauti teisinį išaiškinimą.
4. Valstybės narės užtikrina, kad, išskyrus 2 dalies a ir b punktuose nurodytus atvejus, lygybės įstaiga teismo procese neteiktų įrodymų, kuriuos ji gavo naudodamasi įgaliojimais pagal 8 straipsnio 3 dalį.
5. Valstybės narės užtikrina, kad nebūtų pagal 8 straipsnio 2–4 dalis pradedama ar tęsiama jokių tyrimų, kol dėl to paties atvejo vyksta teismo procesas.

10 straipsnis.

Procedūrinės apsaugos priemonės

Valstybės narės užtikrina, kad 6, 7, 8 ir 9 straipsniuose nurodytose procedūrose būtų tinkamai saugomos susijusių fizinių ir juridinių asmenų teisės į gynybą. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos garantuotų liudytojų, pranešėjų ir, kiek įmanoma, skundų pateikėjų konfidencialumą.

8 straipsnio 4 dalyje nurodytiems sprendimams taikoma teisminė peržiūra pagal nacionalinę teisę.

11 straipsnis.

Prieiga, prieinamumas ir tinkamų sąlygų sudarymas

1. Valstybės narės užtikrina galimybę visiems vienodomis sąlygomis naudotis lygybės įstaigų paslaugomis ir leidiniais, taip pat užtikrina, kad nebūtų kliūčių pateikti skundus.
2. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos visas savo paslaugas skundą pateikusiems asmenims teiktų nemokamai, visoje savo teritorijoje, be kita ko, kaimo ir atokiose vietovėse.
3. Valstybės narės užtikrina prieinamumą ir sudaro tinkamas sąlygas žmonėms su negalia, kad jie galėtų vienodai naudotis visomis lygybės įstaigų paslaugomis ir veiksmais, įskaitant pagalbą aukoms, skundų nagrinėjimą, draugiško ginčų sprendimo mechanizmus, informaciją ir leidinius, taip pat prevencijos, skatinimo ir informuotumo didinimo veiklą.

12 straipsnis.

Bendradarbiavimas

Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos įdiegtų tinkamus mechanizmus atitinkamose savo kompetencijos srityse bendradarbiauti su kitomis lygybės įstaigomis toje pačioje valstybėje narėje ir su atitinkamais nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens, taip pat kitų valstybių narių bei Sąjungos ir tarptautinio lygmens viešaisiais ir privačiais subjektais, įskaitant pilietinės visuomenės organizacijas.

13 straipsnis.

Konsultacijos

Valstybės narės nustato skaidrias procedūras siekdamas užtikrinti, kad vyriausybė ir kitos valdžios institucijos laiku konsultuotųsi su lygybės įstaigomis dėl teisės aktų, politikos, procedūrų, programų ir praktikos, susijusių su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

Jos užtikrina, kad lygybės įstaigos turėtų teisę tais klausimais teikti rekomendacijas, jas skelbti ir reikalauti susijusių valdžios institucijų pateikti atsiliepimų.

14 straipsnis.

Duomenų rinkimas ir galimybė naudotis lygybės duomenimis

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos rinktų savo veiklos duomenis, siekdamas parengti 15 straipsnio b ir c punktuose nurodytas ataskaitas.
Surinkti duomenys skirstomi pagal pagrindus ir sritis, kuriems taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, ir pagal 16 straipsnyje nurodytus rodiklius. Surinkti asmens duomenys nuasmeninami arba, jei tai neįmanoma, jiems suteikiami pseudonimai.
2. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos galėtų naudotis viešųjų ir privačių subjektų, be kita ko, valdžios institucijų, profesinių sąjungų, bendrovių ir pilietinės visuomenės organizacijų, surinktais statistiniais duomenimis, susijusiais su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, jeigu mano, kad tokie statistiniai duomenys reikalingi siekiant bendrai įvertinti su diskriminacija susijusią padėtį valstybėje narėje ir parengti 15 straipsnio c punkte nurodytą ataskaitą.
3. Valstybės narės leidžia lygybės įstaigoms rekomenduoti viešiesiems ir privatiems subjektams, be kita ko, valdžios institucijoms, profesinėms sąjungoms, bendrovėms ir pilietinės visuomenės organizacijoms, kokius duomenis, susijusius su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, rinkti. Valstybės narės taip pat leidžia lygybės įstaigoms koordinuoti lygybės duomenų rinkimą.
4. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos galėtų vykdyti nepriklausomus tyrimus dėl diskriminacijos.

15 straipsnis.

Ataskaitos ir strateginis planavimas

Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos:

- (a) priimtų daugiametę programą, kurioje nustatytų savo prioritetus ir numatomą veiklą, įskaitant 5 straipsnio b punkte nurodytą strategiją;
- (b) parengtų ir viešai paskelbtų metinę veiklos ataskaitą, į kurią būtų įtrauktos jų metinio biudžeto, darbuotojų ir finansinė ataskaitos;
- (c) bent kartą per ketverius metus paskelbtų ataskaitą su rekomendacijomis dėl su vienuodu požiūriu ir diskriminacija susijusios padėties, įskaitant galimus struktūrinius klausimus, savo valstybėje narėje.

16 straipsnis.

Stebėsena

1. Komisija įgyvendinimo aktu nustato bendrų rodiklių sąrašą, pagal kurį būtų kiekybiškai vertinamas šios direktyvos praktinis poveikis. Rengdama rodiklius, Komisija gali prašyti Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir Europos lyčių lygybės instituto patarimo. Šie rodikliai apima lygybės įstaigų išteklius, nepriklausomą veikimą, veiklą ir veiksmingumą, taip pat jų įgaliojimų, galių ar

struktūros pokyčius, nacionaliniu lygmeniu surinktų duomenų palyginamumo, objektyvumo ir patikimumo užtikrinimą.

2. Iki [po 5 metų nuo perkėlimo į nacionalinę teisę datos] ir vėliau kas penkerius metus valstybės narės Komisijai pateikia visą susijusią informaciją apie šios direktyvos taikymą, įskaitant jos praktinio poveikio duomenis, surinktus remiantis šio straipsnio 1 dalyje nurodytais rodikliais, visų pirma atsižvelgdamos į lygybės įstaigų ataskaitas, parengtas pagal 15 straipsnio b ir c punktus.
3. Komisija parengia šios direktyvos taikymo ir praktinio poveikio ataskaitą, remdamasi 2 dalyje nurodyta informacija ir papildomais susijusiais duomenimis, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir Europos lyčių lygybės instituto surinktais nacionaliniu ir Sąjungos lygmeniu, ypač iš suinteresuotųjų subjektų.

17 straipsnis.

Būtiniausi reikalavimai

1. Valstybės narės gali priimti arba palikti galioti nuostatas, kurios yra palankesnės nei šioje direktyvoje nustatyti būtiniausi reikalavimai.
2. Šios direktyvos įgyvendinimas jokiais aplinkybėmis nesuteikia pagrindo sumažinti valstybių narių jau teikiamos apsaugos nuo diskriminacijos lygį srityse, kurioms taikoma ši direktyva.

18 straipsnis.

Asmens duomenų tvarkymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos galėtų rinkti asmens duomenis tik jei to reikia užduočiai pagal šią direktyvą atlikti.
2. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigoms tvarkant specialių kategorijų asmens duomenis, t. y. duomenis apie rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, negalią ar seksualinę orientaciją, būtų taikomos tinkamos ir konkrečios priemonės duomenų subjekto pagrindinėms teisėms ir interesams apsaugoti.

19 straipsnis.

Direktyvos 2000/43/EB 13 straipsnis ir Direktyvos 2004/113/EB 12 straipsnis panaikinami.

Nuorodos į tuose straipsniuose nurodytas vienodą požiūrį skatinančias institucijas laikomos nuorodomis į šios direktyvos 2 straipsnyje nurodytas lygybės įstaigas.

20 straipsnis.

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip [po 18 mėnesių]. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės Komisijai pateikia šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

21 straipsnis.

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

19 straipsnis taikomas nuo [20 straipsnio 1 dalyje nurodytos dienos].

22 straipsnis.

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas /Pirmininkė*